

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, V. Váczi körút 23

hova minden küldemény intézendő.

Zsidó felekezeti és társadalmi hetilap.

SZERKESZTI:

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve. . . 8 frt —

Félévre . . . . . 4 " —

Negyedévre . . . . . 2 " —

Egyes szám ára 16 kr.

M E G J E L E N I K M I N D E N P É N T E K E N .

Tartalom:

Az első siker. Irta: dr. Stiller Mór. — A pesti izr. hitközség költségvetése. Haber Samutól. — Baross Gábor a receptióról. — Nyilatkozatok a receptióról. — A vidék és a receptió. — Egy kis összehasonlítás. Dr. Lóvy Ferenczlől. — Keresztény meeting Palesztina gyarmatosítása érdekében. — Magyar zsidó családok. Irja: Dr. Lázár Béla. — Felfedezett sziv. A uerbach Bernát beszélye. — Hazai hírek. — Külföldi hírek. — Hirdetések.

Naptár:

Vasárnap (1892. január hó 31-ike) 5652 Seva hó (29 napos) 2-ika. Hétfő 3-ika. Kedd 4-ike. Szerd. 5-ike. Csütörtök 6-ika. Péntek 7-ike. Szombat 8-ika.

Hetiszidra: Bó-el-Paróh. — Haftorah: Jeremiás 46-ik fejezete.

Az első siker.

Ur: Hány órára jár az idő?

Éjjeli ór: Pittymallik, uram, de még nincsen nap.

Kik azt hitték, hogy a zsidó mozgalom megindításával lángoló üszköt dobtak a magyar társadalomba, mely tüzes nyelvvel porrá fogja égetni a felekezeti béke szent kötéseit, azok bizonyára saját megelégedésükre alaposan — csalatkoztak. Kik azt hitték, hogy ezen mozgalom szervezésével a harci riadó lett megfujva, és a zsidóság elkeseredett küzdelemre hivatott fel a hatalom ellen, melyet makacs ellenségnek tüntettek fel, azok örömeikre még nagyobb — tévedtek.

Mert a kik így gondolkodtak, azok nem értették meg soha ama valódi szabadelvűséget, mely a magyar társadalom vezérelemeiben, a magyar törvényhozásban lüktet, mely a szabadelvűség legnagyobb alkotásait, csaknem mindig önkényt és minden külső kényszerítő alkalom nélkül teremtette meg.

És a kik úgy gondolkodtak, azok azt sem értették meg soha, hogy bármely magasztos legyen is valamely elv, melynek megvalósítása százezrek cpedésének tárgya, míg megtestesítésének szüksége a köztudatban meg nem fészkelte magát, addig meddő marad a legodaadóbb erő-

ködés is. A természet a szellemi életben sem improvisal soha, hanem teremt. A teremtés pedig érlelődést feltételez. Ez pedig befejeződött.

Ezeknek tudatában volt ama férfiak lelkes kis raja, melyet a zsidó mozgalom élén látunk.

Nem indított az mozgalmat, hanem indult a mozgalom után, mely önkényt támadt é, mely azután az igazság hódító erejével ráerőszakolta magát a szellemekre.

Ép ezért kecsegtelett és kecseglet e mozgalom a siker reményével. Ép ezért ment ezen mozgalom minden agitationális elemtől, mert czélja nem a hitetleneket megtéríteni, hanem minden felekezet táborából a szabadelvű hívőket hitvallásuknak szabad nyilvánítására bátorítani.

Ama nagyszerű szabadelvű áramlat ugyanis mely teremtő erővel pezsg összes hazai intézményeinkben, csak kirivóbbá tette azt a hazugságot, mely a zsidó felekezet és a többi felekezet államjogi állása közt van. És ennek a csunya hazugságnak maró öntudata az, mi felébredt a zsidóságban, és minek ama mozgalom egyszerűen hangot adott. És ennek a csunya hazugságnak megszegyenítő öntudata az, mi oly szépen visszhangzik a többi felekezetek és az összes politikai pártok soraiból, mi s dőn elismerőleg, pártolólág állást foglalnak e mozgalommal szemben, sőt mi több, midőn

azért lelkesedéssel sorompóba is lépni ígérkeznek. *Két* nyilatkozat az, melyek tartalmuk *fenkölt szabadelvűsége* által különösen megragadták a közfigyelmet, és melyeket a nyilatkozók *felelősségteljes állásánál* fogva csaknem döntő jelentőségűeknek lehet és szabad tekintenünk a zsidó mozgalom sikere tekintetében.

E nyilatkozatok azok, melyeket *Csáky Albin* gróf, vallás- és közoktatásügyi miniszter f. hó 21-én Temesvárott, és *Baross Gábor* kereskedelemügyi miniszter Győrött i. hó 24-én tettek a náluk tisztelő izraelita küldöttségek előtt. Az egyik az egyenjogúsításra vonatkozólag azt mondta, hogy *»ezen ügy részéről, szabadelvű ember létemre semmiféle nehézségbe ütközni nem fog, annál is inkább, mert az izraeliták hazafiságuk, intelligenciájuk által rég megteremtették az alapot, melyen állva, vallásuk törvényes egyenjogúsítását joggal követelhetik.«* A másik ugyane kérdésre vonatkozólag így nyilatkozott, hogy *»én nagy tiszteléssel viseltetem az önök felekezete iránt; csodálom és szeretem önök fáját. És ami az önök említett törekvéseit illeti, úgy azokkal szemben a legteljesebb szabadelvűség és a legtágabb jogegyenlőség álláspontján állok.*

Azon számtalan nyílt és titkos keserű megáláztatás után, mely felekezetünkre annak el nem ismert voltából lépten-nyomon természet-szerűleg hárul, e két nyilatkozatból valóban végre a megváltás szózata hangzik felénk. És ama számtalan fájó gyanúsításért, melylyel még itt-ott az irigykedő tehetetlenség és rosszlelkűség felekezetünket illetni elég botor, búsásan kárpótolnak minket a *felismerés* és *elismerés* azon üde koszorúi, mikkel mindkét nyilatkozat tiszta hazafiságunknak, igaz nemzeti törekvéseinknek nyílt őszinteséggel adózik.

Kétszeresen becsesek előttünk ezen nyilatkozatok épp azon két államférfinak részéről, kik azokat tették.

Az egyik állásánál fogva lelkiismeretes öre és gondos szabályozója a nemzet *szellemi életének* és *művelődésének*. Neki, mint senki másnak alkalma van megfigyelni azt a csodálatraméltó odaadást és lelkesültséget, melylyel felekezetünk számtalan tagja leggyakrabban minden külső bátorítás és elismerés nélkül küzdve, nélkülö-

zésekkel és akadályokkal, de elnem tántorodva szolgálja a nemzet nagy művelődési érdekeit a szellemi élet minden terén, kivétel nélkül.

A másik állásánál fogva szigorú öre és lelkes szabályozója a nemzet *anyag*i életének. Neki, mint senki másnak alkalma van észlelni azt az örökösen nyüzsgölődő, mozgolódó, a munkában és munkáért élő rajt, mely fáradhatlanul épít nemcsak a maga, de egyuttal a nemzet gazdasági nagyságán és hatalmán, nemzeti szeltemben, nemzeti érzelemmel.

A mit *ily* két államférfiú mond rólunk és felőlünk, épp azért kétszeres súlylyal és értékkel bír, mert ők felekezetünket magánál azon proteüsszerű munkánál lesik meg, melyet számtalanja végez a nemzeti érdekek szent szolgálatában.

Ezért esnek szívünknek jól *ezen* államférfiainknak annyi szabadelvűség, és mi azt emeli, annyi rokonszenv által is sugalmazott nyilatkozatai mozgalmunk felől.

Legbecsesebbek azonban előttünk ezen nyilatkozatok azért, mert csalhatatlan jelei annak, hogy a zsidó hitfelekezetnek befogadása az elismert felekezetek alkotmányos rendszerébe, a *magyar hagyományos szabadelvűség általános hitelvétvé emelkedett*, fel — egész a kormánypadokig.

Ebben látjuk mi a zsidó mozgalom várva várt sikerének derengését.

Pittymallik, kedves atyámfiai!

A nagy és változatlan természettörvények szerint *közel kell lennie a napnak*.

Dr. Stiller Mór.

Lapunk vidéki tudósítóit és barátait tisztelettel felkérjük, hogy a képviselők azon nyilatkozatait, miket az illető zsidó választók felkérésére a receptióról tettek, vagy tenni fognak, velünk azonnal közölni sziveskedjenek. Azon tisztelt hitrokonainkat, illetve községeket pedig, kik abban a helyzetben vannak, hogy képviselőjüket eziránt meginterpellálhatják és eddig nem tették, édes mindnyájunk ügye érdekében felkérjük, hogy ezt tenni semmiképpen el ne mulasszák.

A pesti zsidó hitközség költségvetése.

Majd hogy kerek 300,000 forintra rug az a summa, melyet az ország legnagyobb zsidó vallástestülete folyó évi munkájára szánt. Hatalmas egy összeg. Telhetik belőle hasznosra, jóra, okos dologra, s a rengeteg számsor, aminek 22 kvartoldalra van szüksége, mutatja, hogy telik is.

Az előljároság, mely a költségelőirányzatot már megállapította, számolni látszik a helyzettel, nem mindenütt világraszóló bőkezűséggel ugyan, de annál nagyobb előrelátással, megfontolással. Ahol jótétről van szó, ott nem ismeri a reductiót, a kórházi kezelés és szegény-gyámolítás fölemelt tételeit, melyek együttvéve majdnem a negyed részét képezik az összes kiadásoknak, változatlanul meghagyta. Hasonló módon járt el az ifjusági istentisztelet megnagyobbított előirányzatával. Ellenben a hitoktatásra szánt 33,277 frt 50 kros télelt redukálta 31,997 frtra. Ez az összeg pár száz forinttal még mindig nagyobb az előző évi tényleges kiadásnál, de ha hozzávesszük, hogy a tanfelügyelőség 2000 frtos tétele tavaly a hitoktatás kiadásai között szerepelt, holott ez a folyó évre külön tételként van előirányozva, — akkor a hitoktatás ez évi előirányzatával bátran meg lehetünk elégedve. Hogy az ifjusági istentisztelet fejlesztésére az előljároság kellő súlyt fektet, bizonyítja a költségeire előirányzott megszorított tétel.

A vallásos és jótékonyági intézmények mellett a hitközségi iskolákra már szűkebb világ jár. Az előljároság nemcsak, hogy a tavalyi tényleges kiadásoknál alig pár száz forinttal nagyobb folyó évi költség-előirányzatot nem fogadta el, hanem még az 1891-iki valóságos kiadásoknál is majd ezer forinttal lejjebb szállította. Nem tudjuk, hol keressük ennek az okát, de legvalószínűbbnek az tetszik előttünk, hogy a folyó tanévre kevesebben iratkoztak a hitközségi iskolákba, mint az elmúlt évben.

A hitközségi iskolák kiadásainak leszállításáért azonban okkal-móddal kárpótlást találunk az ösztöndíjak összegének 620 frttal való fölemelésében.

Mint ujtás, figyelemreméltó a kiadási előirányzat két tétele. Az egyik a *segédlelkészi* állás rendszeresítésére szánt 1400 frt, a másik *két pótimaház* létesítésére és berendezésére előirányzott 7000 frt.

Az elsőt, a segédlelkészi állás rendszeresítését, nagy megnyugvással fogadhatja mindenki. A vallásos élet ápolása iránt való s több, fentebb említett tételből is kitünő eleven érzéket tanusítja ez akkor, midőn a munkával ugyanis eléggé megrótt rabbik állásán könnyit.

A pótimaházak létesítését is csak örömmel konstatálhatjuk. Égető szükségét pótol velük az előljároság, de egyuttal kötelességet is teljesít a hitközség tagjaival szemben, akik már-már odajutottak, hogy a nagy ünnepek alkalmával vallásos szükségleteiket ki nem elégíthették. A templomhiány kérdését azonban csak időre-órára oldja meg ez az új intézkedés. Annyi haszna azonban mégis van, hogy némi időt enged az új nagy templom kérdésével való foglalkozásra. Reméljük, hogy a hitközség ezt nem is fogja elmulasztani, s az alapok megteremtését már most fölveszi programjába.

A fedezet előirányzott összegét az előljároság 286,105 frt 88 kriban állapította meg, ami a kivetett 298,650 frt 72 kribi szükséglettel szemben 12,544 frt 84 kr. *hiányt* üntet fel.

Csakhogy koránt sem áll ám olyan rosszul a hitközség számvetése, mint aminőnek az ember ezen adatból az első tekintetre gondolná.

Erre állításunkhoz és ahoz a tartózkodáshoz, melylyel az előljároság a hitközség jövedelmeit előre, a vérmes remények mellőzésével kiszámítja, igen tanulságos analogiát szolgáltat az előző év végeredménye. Tavaly ugyanis krajczárok nélkül 277,327 frttal volt a fedezet összege előirányozva s a végeredmény e számvetést majdnem 35,000 frttal *multa felül*. Ily módon nemcsak a 3,363 frtban előirányzott hiány nyert teljes fedezetet, hanem a majd huszezer forintra rugó szükségleti többlet kiegyenlítésén felül még körülbelül *tizenkétezer frt fölösleg is maradt*. De hát a mult évben alig is volt olyan bevételi ág, melynek tényleges eredménye fölül ne multa volna az előirányzatot.

Tekintve, hogy a vezetőség és az intéző kéz ez évre ugyanaz, nincs okunk hinni, hogy az idén másként ütne ki a dolog.

Ha még most emellett tekintetbe vesszük azt, hogy a folyó évre szóló kivetések, még pedig különösen azon tételek, melyek a legjövődelmesebbeknek bizonyultak, az előző év előirányzott összegeihez közelebb állanak, mint a tényleg elért eredményekhez, akkor teljes megnyugvással tekinthetünk a folyó év zárszámadásai elé.

Általában azt nyíltan megmondhatjuk, hogy a mi a hitközségi eljáráság gazdálkodását illeti, az példás, mintaszerű, higgadt és minden vérmesség nélkül való. De a mi a szellemi sáfárkodást illeti, az sem igen hagy fenn kívánni valót. A vallásos élet ápolását tanúsító érzéssel lépten nyomon találkozunk, a jótékony-ságnak az ország első hitközségéhez méltó művelését látjuk, és a hitközségi intézmények fejlesztéséhez is meg van a kellő akaraterő, csak éppen valamivel több áldozatkészséget is szeretünk volna e téren konstatálni.

No de megjön az ideje ennek is. Addig sok kitartást a nemes munkához.

Haber Samu.

*

A költségvetés adatait a következőkben állítjuk össze:

A szükséglet főösszege 298,650 frt 72 kr., melyből rendes 286,515 frt 72 kr., rendkívüli 11,750 forint és adósságtörlesztésre való 385 frt.

A szükséglet főösszege a következő tételek közt oszlik meg:

I. **Szertartás.** Templomkezelés: 30,716 frt 92 kr. (a tavalyi előirányzat 30,466 frt 92 kr. s a tényleges kiadás 33,716 frt 56 kr.) A templomi rendkívüli szükséglet: 4750 frt. Zsinagóga-kezelés: 12,836 frt 06 kr. (400 forinttal több a tavalyi előirányzatnál.) Ifjúsági istentisztelet: 2550 frt (500 frttal több a tavalyi előirányzatnál.) Pótimahelyiségek: 7600 frt, melyből 7000 frt két pótimaház létesítésére fordítandó. E tétel a tavalyinál 7000 frttal nagyobb. Az istentisztelet ápolására fordított összeg eszerint 58,452 frt 98 kr.

II. **Iskolák.** Tanfelügyelőség 2000 frt. Fintanoda 19,115 frt 60 kr. (A tavalyi előirányzatnál, beleértve a 2500 frtnyi rendkívüli szükségletet is, 3699 frt 40 krral kevesebb) Leányiskola: 7170 frt. (Néhány forinttal kevesebb a tavalyi tényleges kiadásoknál.) Hitoktatás: 31,997 frt 50 kr. (1407 frt 50 krral a tavalyi előirányzatnál és a tényleges kiadásoknál 281 forint 85

krral több) Talmudtóra: 2950 frt változatlan. A tanügyi kiadások összege 63,232 frt 10 kr.

III. **Jótékony-ság.** Kórházi kezelés és szegények gyógyítása: 44,339 frt. (A tavalyi előirányzat 40,764 frt s a tényleges kiadások 45,207 frt 60 kr.) Szegénygyámoltás: 22,400 frt. Árvák ellátása 4150 frt változatlan. Érdekes, hogy ezen tételből két keresztény intézet, a fővárosi gyermekmenhely és a fővárosi bölcsőde is subventiót kap. Kibérasítási alap 5000 frt. Levesintézet 88 frt. Mi döttő változatlan. Ösztöndíjak 1820 frt 15 kr. (A tavalyinál 620 frt 15 krral nagyobb.) A jótékony-sági szükségletek végösszege 84,797 frt 15 kr.

IV. **Általános hitközségi kezelés.** Rabbínatus és központi személyzet: 34,970 frt. (Tavaly 34,850 forint volt az előirányzat.) Nyugdíjpótlék 2775 frt. (100 frttal kevesebb). Kóserhus 11,350 frt (850 frttal több) Baromfi-éghid 2870 frt. Adósságtörlesztés 385 forint. Különléle szükséglet 13,310 frt (2200 frttal több a tavalyi előirányzatnál.) Beszélési díjak 4400 frt (400 frttal több a tavalyinál). Kamatok 22,107 frt 49 kr. (tavaly 21,296 frt 39 kr.) A kezelési költségek e szerint 91,782 frt 49 krra rugnak, mely összegből azonban 15,790 frtot, a rabbínatus kiadásait, bizvást az istentisztelet kiadásaihoz lehetne számítani.

A fedezet főösszege 286,105 frt 88 krra rug s a következőképen oszlik meg:

I. **Szertartás** előirányzata végösszegében: 47,328 frt 40 kr. (tavaly 39,328 frt 40 kr.) tehát 11,134 frt 58 krral kevesebb a szükségleteknél.

II. **Az iskolák** összes bevételei 19,934 frt 20 krral vannak előirányozva (tavaly 19,734 frt 20 kr.) A szükségletből fedezetlenül marad 43,298 frt 90 kr.

III. **A jótékony-ság** fedezetül 56,912 frt 28 kr. (tavaly 54,064 frt 28 kr.) van előirányozva. A hitközség egyéb jövedelmeiből marad tehát fedezendő 27,854 frt 87 kr.

IV. **Az általános bevételek:** 38,500 frt, (tavaly tényleg 49,302 frt 02 kr. volt, holott az előirányzat csak 39,800 frt); kultuszjárulékok 105,000 frt változatlan, gabella jövedelmek 16,400 frt, (1000 frttal több a tavalyinál) és 2000 frt házbér jövedelem. Ezen általános bevételek tehát 161,900 frtra rugnak. Ebből az összegből fedezendő a 91,782 frt 49 krral általános kiadás és az előző három tételnelmutatkozó jelentékeny hiányok, a melyek együttvéve 82,288 frt 35 krra rugnak.

Baross Gábor az egyenjogúsításról.

— Eredeti tudósítás. —

Győr, január 26.

A kereskedelemügyi miniszter t. hó 24-ikén itt járt városunkban, hogy programbeszédjét megtartsa. Ugyanaznap délutánján szállásán, a püspöki várban külön kihallgatáson fogadta a győri és győrszigeti egyesült hitközségek küldöttségét, melynek tagjai voltak:

Pfeifer Fülöp dr. hitk. elnök, Fischer Gyula dr. főrabbi, Lemberger Gyula, Fleischmann Mihály, Fürst Dávid, Auspitz Pál és Stadler Ignác előjárósági tagok, továbbá Boskovitz Dávid titkár.

A küldöttség nevében Fischer Gyula dr. főrabbi a következő beszédet intézte az illustis követjelölthöz:

Nagyméltóságú Miniszter Ur, kegyelmes Urunk!

Mély tisztelettel bátorkodunk, mint az egyesült győri és győrszigeti zsidó hitközség küldöttsége Nagyméltóságod előtt megbizóink, valamint szerény magunk nevében törhetetlen hűségünket és ragaszkodásunkat Nméltóságodnak úgy magas személye valamint nemes, magasztos elvei iránt kifejezni. Nméltóságod fenkölt gondolkodása, imádott hazánk és nemzetünk javára szakadatlan kifejtett tevékenysége azon meggyőződéssel boldogítja szívünket, hogy Nagyméltóságod édes hazánk minden fia és felekezete iránt egyenlő jogszeretettel és igazságérzetet fog tanusítani továbbra is és hogy reményeinknek megvalósításában hatalmas egyéniségének bölcs közreműködésével minket istápolni és támogatni méltóztatik.

Kegyelmes Urunk! legyen meggyőződve arról, hogy a zsidóság minden nemzeti kérdésben mindig és mindenütt csak egyet fog szem előtt tartani: azt, hogy magyarok vagyunk és magyarok leszünk, hogy tiszta, őnzetlen, soha ki nem haló hazafiságot fogunk nyilvánítani: szóban, gondolathban, érzésben és cselekedetben.

Midőn osztatlan bizalmunkat és hódoló tiszteletünket fejezzük ki, kívánjuk, hogy a Mindenható áldása és üdve kísérelje Excellenciádat minden lépésén és hogy hazánk díszé gyanánt az emberi kor legvégső határáig éljen!

A főrabbi beszédére Baross Gábor kereskedelmi miniszter imigy válaszolt:

»Igen köszönöm az egyesült hitközség megjelenését és végtelenül örülök a tisztelt szónok valóban szép szavain és tartalmán, mert ily szép szavakat és ily magvas gondolatokat igazán ritkán volt alkalmam hallani. Meg vagyok győződve, hogy egy hitközség, melynek élén ily egyházi férfi áll, csakis hazafias lehet és mindig fejlődni fog.

Tisztelt uraim! Őszintén meg fogom mondani álláspontomat. **Mélyen tisztelem vallásukat, hámulom és szeretem fajukat. A mi pedig törekvésüket illeti, én a teljes liberalizmus, a teljes jogegyenlőség talaján állok és nemzetünk, valamint egyházuk javára fordított törekvéseiket, magától értetődik, csakis előmozdítanom lehet.** Fogadják még egyszer igaz köszönetemet és őszinte üdvözlétemet. «

A miniszter válasza (Érdemileg lapunk első közleménye fogalkozik véle. Szerk.) kellemesen érintette a deputációt, melynek tagjaival Baross helyiérdekű dolgokról igen kedélyesen beszélgetett.

Nyilatkozatok a receptióról

A vallásfelekezetek egyenjogusításának kérdése országsszerte foglalkoztatja a közvéleményt és foglalkoztatja különösen most a választások lefolyt döntő ütközete előtt. A képviselőjelöltek siettek ez ügyben elfoglalt álláspontjukat körvonalozni és sok jóakaratra valló szó esett az eszme mellett, melynek zászlóvivőjévé a zsidóság, mint a legközvetlenebbül érdekelt felekezet, szegődött.

Készséggel elismerjük minden nyilatkozat súlyát, mely a jelöltek ajkairól, a receptio mellett elhangzott. De nem térhetünk ki azon tény elől, hogy a választások kockájának eldőlte két csoportra osztotta e nyilatkozatokat. Az egyikbe azokat sorolta, melyeknek érvényesítése a társadalom számára maradt meg, a másikba pedig azokat, melyeknek próbaköve a a törvényhozás lesz.

A dolog természetéből kifolyólag, csak a második csoportba tartozó nyilatkozatokat közöljük. Ezek az alább következők:

Morzsányi Károly dr. (sz. e. p.) a fővárosi VII. kerületben tartott prugrambeszédjében így nyilatkozott:

»Az 1867. XVII. t.-cz. kimondja, hogy az ország izraelita lakosai s keresztény lakosokkal minden politikai és polgári jogok gyakorlata nézve egyaránt jogosítottoknak nyilvánítatnak. Az 1868: LIII. t.-cz. pedig így szól: addig míg a vallásfelekezetek egyenjogúsága törvény útján általánosan szabályoztatnék, stb. . . .

Az 1867-iki törvény tehát megadja izraelita polgártársainknak az egyenjogúságot a polgári és politikai jogokra, míg az 1868-iki törvény kilátásba helyezi, hogy a vallásfelekezetek egyenjogúsága is törvény útján szabályozva lesz. Körülbelül 25 év folyt le e két törvény alkotása óta és még mai napig sem történt ez irányban intézkedés, pedig ideje már, hogy izraelita polgártársainknak ezen méltányos és jogos óhajtaása teljesezésbe menjen.

Én, a ki a szabadelvűséget nem a nyelvemen hanem a szivemben is hordozom, hiva vagyok a vallásfelekezetek egyenjogusításának oly értelemben, hogy az állam törvényeivel ellenkezésben ne álljon és így helyesnek és igazságosnak találom azt is, hogy a zsidó vallás a többi eddig törvényesen bevett vallásfelekezetekkel egyenjogunak ismertessék el, — A tizenkilencedik században, melyet a művelődés és felvilágosultság századának nevezünk, ne-

szabad embert vallása, hanem jelleme és egyéni tulajdonságai, szöval belső értéke szerint kell megítélni. Minthogy pedig izraelita polgártársaink számtalanszor bizonyítékát szolgáltaták hazafias érzelmüknek, szorgalmuknak, műveltségüknek és kiváló egyéni tulajdonságaiknak, ugyanazért ígéretet teszek, hogy őket a zsidó vallás egyenjogusítása érdekében teendő lépéseikben meggyőződésemnek és lelkiismeretemnek megfelelőleg a leghatározottabban támogatni fogom.

Solyossy László (sz. e. p.) Világoson tartott programbeszédjében kiemelte, hogy a vallások szabadelvű igényeit lelkesedéssel szavazza meg. (Megválasztva Világoson.)

Mohay Sándor (sz. e. p.) Gyulafehérvárott programbeszédjének elmondása alkalmával kijelentette, hogy a teljes vallásszabadság hive. (Megválasztva Gyulafehérvárt.)

Fabinyi Teofil (sz. e. p.) Sopronban kifejtett programjában kinyilatkoztatta, hogy a vallásszabadság álláspontjára helyezkedik, minden vallás alapelvei iránt teljes tisztelettel van eltelve és a magyar állam megerősödésének alapföltételét — a felekezetek egymás közt való megférésében látja. (Megválasztatott Sopronban.)

Tuba János (sz. e. p.) Komáromban elmondott programbeszédje szerint a vallások teljes egyenjogúságát óhajtja. (Megválasztották Komáromban.)

Schober Ernő (sz. e. p.) Galgócson az ottani zsidó választók küldöttsége előtt, mely Nagel Miksa és Deutsch Bernát vezetése alatt tisztelgett, kijelentette, hogy örül, miszerint módot nyújtottak neki annak kijelentésére, hogy nincsenek felekezeti előítéletei. Amint hogy igaz hive a saját vallásának, épp úgy megbecsüli a mások hitét is. Ezért szavával okvetlenül támogatni fogja a zsidó vallás recepcióját. (Megválasztották Galgócson.)

Szluha István (f. és 48-as párti.) Dunaföldváron tartott programbeszédje alkalmával azt vallotta, hogy a hazában levő vallásfelekezetekre nézve az igazság és a jogegyenlőség elvei szerint fog eljárni. (Megválasztatott a paksi kerületben.)

Podmaniczky Frigyes báró a budapesti IV. kerületben egy választási bankett alkalmával mondott pohárköszöntőjében hangsúlyozta, hogy az ország valamennyi hitfelekezete egyenjogusításának őszinte hive. (Megválasztották a főváros IV. kerületében.)

A már eddig közölt képviselőjelölti nyilatkozatok gazdái közül megválasztottak Andrassy Gyula gr. (sz. e. p.) Budapest VI. ker., Apponyi Albert gr. (n. p.) Jászberény; Berzeviczy Albert (sz. e. p.) Budapest VIII. ker., Bujanovics Sándor (sz. e. p.) Eperjes; Hodossy Imre (n. p.) Kis-Szeben; Horánszky Nándor (n. p.) Szepsi; Horváth Lajos (sz. e. p.) Miskolc; Wahrmann Mór (sz. e. p.) Budapest V. ker., Antal Gyula (sz. e. p.) Dárda,

Visontai Soma (f. és 48-as p.) Ujvidék; Gyürky Ábrahám gr. (sz. e. p.) Losoncz; Hegedüs Sándor (sz. e. p.) Kolozsvár; Sigmond Dezső (sz. e. p.) Kolozsvár; Beöthy Ákos (n. p.) Kassa; Andrassy Sándor gr. (sz. e. p.) Homonna; Polonyi Géza (f. és 48-as p.) Hajduszoboszló és Szolnok; Komjáthi Béla (48-as p.) Somlyó-Vásárhely.

A vidék és a receptio.

(H. S.) A fővárosi végrehajtóbizottság körlevele ott is megtette a hatását, a hol a mozalomhoz való csatlakozásra egyenes felszólítást vártak. Az ország minden részéből, a felekezet minden pártáryalatából sorra érkeznek a nyilatkozatok s belőlük az eszmének már is olyan erkölcsi sikere bontakozik ki, aminőre nem hogy a vidék üterének megtapogatasát ajánlók, hanem a tüzes lelkű, vérmes reményű magvetők is alig gondoltak.

Az elvetett magból sokat ígérő palánta lett, mely bár nap-nap után erősödik és szökik fölebb, mégis, mint minden fiatal hajtás, igen érzékeny a külső viszonyok iránt. Bajos volna azt felsorolni, mi minden lehetne ártalmára, de az bizonyos, hogy a táplálék hiánya leginkább és legalaposabban.

Felekezetünk egyenjogusítása táplálékának, mi a magunk részéről, mint már előző számunkban is hangsúlyoztuk, a további normák megállapítását tartjuk. A csatlakozás kimondásában és a benyújtandó kérvény aláírására való készségben mi a tényleges sikerre elegendő biztosítékot nem látunk, s úgy vesszük észre, a mi álláspontunkat tette magáévá a vidék, mely a saját iniciatívájából részben abban állapodott meg, hogy megválasztott képviselőitől törvényhozási támogatást kér, részben pedig, mint az több tudósításunkból kitetszik, miként a csatlakozásra, úgy a további teendőkre nézve is a központból egyenes felhívást vár.

Remélhetőleg a fővárosi végrehajtóbizottság, melyet országszerte a mozalom vezetőjének gondolkodó fejének tekintenek, ez irányban is sürgősen megteszi azt, ami tőle vezérszerepénél fogva joggal elvárható.

E heli tudósításaink a következők:

Szegeden — mint nekünk írják — a zsidó hitközség f. hó 17-én tartott közgyűlésén foglalkozott a receptio kérdésével, mely alkalommal örömmel vették tudomásul, hogy a hitközség elnöke Rósa Izso dr. részt vett az ez ügyben tartott fővárosi értekezleten, és elhatározták, hogy a felekezetünk egyenjogusítására irányuló receptionális mozalmát készségesen fogják támogatni.

*

Kecskemétről jelentik, hogy az ottani izr. hitközség nagy tanácstermében a zsidóság f. hó 24-én

igen népes értekezletet tartott, melyet K e c s k e m é t i Lajos dr. hitk. elnök vezetett. Az elnöki megnyitó és buzdító szavak után az értekezlet egyhangulag kimondta, hogy szívvvel lélekkel csatlakozik a vallások egyenjogusítását célzó mozgalomhoz s erről a budapesti végrehajtóbizottságot értesíti. K.

*

Nagybecskerekéről írják lapunknak: Az itteni zsidó vallású polgárság S c h w a r z Mihály dr. ügyvéd elnöklete alatt folyó hó 24-én népes értekezletet tartott, melyen az elnök indítványára elhatározták, hogy a zsidó felekezet egyenjogusítása érdekében a fővárosi zsidóság által megindított mozgalomhoz örömmel csatlakoznak és erejükhöz képest minden lehetőleg megtesznek, hogy a mozgalmat siker koronázza. Az értekezlet azonfölül 20 tagu végrehajtó bizottságot választott, melynek hatáskörét a fővárosi végrehajtó bizottsággal való érintkezés fentartásában, a mozgalomnak szemmel tartásában és mindazon teendők végzésében állapították meg, melyek az ügy sikeréhez vezethetnek. A kiküldött végrehajtó bizottság tagjai: Elnök Schwarz Mihály dr., jegyző Löffler Jónás, tagok: Eisenstädter J. L., Feldheim Dávid, Fischer Hermann, Fuchs Sándor, Dirner Lipót, Hiller József, Herzfeld Sámuel, Klein Mór dr., Lövy Ignác, Mangold Samu dr., Mangold H. L., Ormody Imre, Spiro Károly, Weisz Manó dr., Winter J. L., Woltitz Emil, és Wetsz Károly. (A város képviselőtestülete Klein dr. ottani főrabbi indítványára már előzőleg elhatározta, hogy orsz. képviselőjével közölni fogja azon jegyzőkönyvét, mely szerint Nagybecskerek városa a receptió mellett állást foglal. R. v.) L. J.

*

Szolnokról írják lapunknak, hogy az ottani zsidóság f. hó 20-ikán igen népes értekezletet tartott, melyen az orth. imaegyesület tagjai is szép számmal vettek részt. A receptio ügyében összeült értekezlet elnökévé Erdensohn M. A. hitk. elnököt, jegyzőjévé Szontagh Jenőt és előadójává Weiner Salamon dr. iskolaszéki elnököt választotta meg. Az előadó lendületes hangon tartott indokolása után az értekezlet a következő határozatot hozta: »A Szolnokon lakó izraelitáknak 1892. évi január hó 20-ikán tartott értekezlete lelkesedéssel csatlakozik a zsidó vallás recipiálása érdekében a fővárosban megindult mozgalomhoz és ezen mozgalom lelkes megindító irányában hálás köszönetének ad kifejezést. Kéri egyzersmind a fővárosban megalakított bizottságot, hogy a hitközségi előjáróság útján a további teendőkre nézve utbaigazítást adni sziveskedjék.« E határozatról Mezei Mór drt, mint a fővárosi bizottság elnökét levélbelileg értesítették. S. J.

*

Nyiregyházán — mint velünk közlik — az ottani statusquo hitközség képviselőtestületi gyü-

lése f. hó 25-én tárgyalta a fővárosi végrehajtóbizottság körlevelét és egyhangulag a következő határozatot hozta: »A képviselő a zsidó felekezet egyenjogúsága érdekében a budapesti végrehajtóbizottság által követett eljárást egész terjedelmében magáévá teszi, ehhez pártolólággal csatlakozik és a majdan a képviselőházhoz benyújtandó kérvényt aláírásával is megerősítendő.« — E határozatról a budapesti végrehajtóbizottság jegyzőkönyvi kivonat útján értesítettettt.

E. F.

*

Vágújhelyről jelentik lapunknak, hogy az ottani statusquo hitközség képviselőtestülete f. hó 21-iki alakuló ülésén Sonnenfeld Bernát dr. elnök indítványára elhatározta, hogy a zsidó felekezet receptiója érdekében a fővárosból kiindult mozgalmat helyesli és ahhoz való csatlakozását a budapesti végrehajtóbizottsággal tudatja. K. V.

*

Mátészalkáról írja levelezőnk, hogy az ottani izr. hitközség Rottenstein H. helyettes elnök korábbi kezdeményezése folytán f. hó 24-én rendkívüli közgyűlést tartott a zsidó felekezet egyenjogusítása tárgyában. A gyűlés, bár azon éles politikai ellenfelek is részt vettek egyhangu határozatot hozott, mely szerint: örömmel veszi tudomásul a felekezetünk recipiálását célzó mozgalom felől szóló jelentést, s köszönettel adózik a lelkes és bátor kezdeményezőknak a megkezdett nemes munkáért. Kijelenti egyuttal, hogy teljes készséggel teszi magáévá a végrehajtó bizottság resolútióját s a netán szükségessé váló kérvényt örömmel irandja alá. A kérvület megválasztott sz. e. p. képviselője Perényi Péter br. megválasztatása előtt szalkai Schwarz Jakab volt elnök és Rottenstein H. helyettes elnök előtt magán uton ugy nyilatkozott, hogy a zsidó felekezet receptiójának megvalósítását készséggel fogja támogatni. H. J.

*

Kalocsáról a következő tudósítást kaptuk: A budapesti végrehajtóbizottság körlevele folytán Weisz Simon dr. a hitközség elnöke f. hó 26-ikán értekezletet hívott egybe, melyen a község tagjai olyan tömegesen vettek részt, hogy a hitközségi tanács terem szűknek bizonyult. Az értekezlet elnökül Weisz Simon drt és jegyzővé Goldstein Jakab ig. tanítót választotta meg. Miután az elnök az egybegyűlteket üdvözölte s rövidesen vázolta a tanácskozás célját, felhívta a jegyzőt, hogy a fővárosi végrehajtóbizottság körlevelét olvassa fel. Ennek megtörténte után a gyűlés egyhangulag a következő határozatot hozta: »A kalocsai izr. hitközség kész örömmel üdvözli az igazságos mozgalmat és egyhangulag lelkesedéssel hozzájárul a receptió keresztülviteléhez. Egyszersmind kijelenti, miszerint hitfelekezetünk egyenjogusítá-

nak kérdésében minden célra vezető szükséges lépések megtevésére, valamint a mozgalom keresztülvitelénél közbenjárni és azt támogatni mindenkor kész. Miről a központi bizottság tekintetes elnöksége jkönyvi kivonatban értesítendő.“ G. J.

Kis-Várdáról a héten újabb tudósítást kaptunk, mely arról értesít, hogy a város zsidósága a receptio ügyében f. hó 17-én Rosenblüth Bernát dr. elnöklete alatt tartott nagy gyűlésen teljes számban vett részt. A mozgalom célját minden oldalról Vadasz Lipót dr. ismertette behatóan s a határozatot, mely az előző számban már közölve volt, a gyűlés egyhangulag hozta meg. Farkas Balázs dr. a kerület volt jelöltje a receptio kérdésével igen rokonszenvesen foglalkozott programbeszédjében.

Sz. M.

Kis-Kőrösön, a hozzánk küldött tudósítás szerint a hitközség f. hó 23-iki gyűlésén tárgyalta a zsidó felekezet receptiójának kérdését. A határozat, melyet ez ügyben egyhangulag hozott, a következő: „A kiskőrösi hitközség első sorban hálás köszönettel adózik azon férfiaknak, kik a zsidó vallás recipiálását célzó mozgalmat a fővárosban megindították, ahhoz őszinte lelkesedéssel csatlakozik, bizik az igazságos ügy sikerülésében és az ezen célból foganatba veendő minden törvényes eszközt helyesel és ahhoz hozzájárul.“ — A határozatról egyidejűleg a végrehajtó bizottságot is értesítették.

H. H.

Sümegen, mint lapunkat értesítik, az ottani izr. hitközség f. hó 24-én nagygyűlést tartott a recipiálási mozgalom érdekében. Az országos kérdést sok tüzzel és meggyőző erővel Székely Albert dr. fejtegette. Együttal indítványozta, hogy a sümegi hitközség csatlakozzék a Budapesten indított nagy mozgalomhoz és az országgyűlés elé terjesztendő kérvény aláírására való készségét jelentse ki. A beszéd hatása alatt a nagygyűlés elfogadta az indítványt s együttal megválasztotta azon bizottságot, mely a kerület képviselőjét fel fogja kérni, hogy a zsidó felekezet recipiálására vonatkozó kérvényt annak idején az országgyűlés előtt támogassa.

Sz. dr.

Bácsföldvárról jelentik nekünk, hogy ott a f. hó 21-iki képviselőtestületi gyűlésen foglalkoztak felekezetünk receptiójának ügyével. A csatlakozásra vonatkozó indítványt lelkesítő szavak kíséretében Fürst Samu hittanár terjesztette elő s a képviselőtestület azt egyhangulag tette a magáévá. A gyűlés ezenfelül elhatározta, hogy a mozgalom fővárosi vezetőihez a hitközség nevében üdvözlő felirat intéztessek, amelynek megszerkesztésével az indítványozót bizták meg.

R. B.

Puchóról írják, hogy az ottani zsidóhitközség f. hó 24-ikén a zsidó vallás egyenjogúsítása tárgyában gyűlésezett és elhatározta, hogy csatlakozik a fővárosból kiindult mozgalomhoz. A munkálatok végzésére kiküldött végrehajtóbizottság tagjaivá: Grossmann drt, Szimonyi A.-t, Herzog B.-t, Schwarz Ignácot, Grün H.-t, Politzer Ignácot és Herczka L.-t választották meg.

Marczaliból a következő sorokat kaptuk: A zsidó felekezet egyenjogúsítása ügyében a helybeli hitközség f. hó 25-én népes gyűlést tartott; melyen Klein József dr. főrabbi és Illés Samu dr. közös indítványa folytán elhatározott, hogy a község teljes szívvvel és lélekkel csatlakozik az országos mozgalomhoz, lelkesedéssel üdvözlö a fővárosi végrehajtó bizottságot és várja annak intézkedéseit, hogy azokat úgy a saját kebelében, mint az anyakönyvi kerületben végrehajtsa.

K. dr.

Zsolnáról írják nekünk, hogy az ottani hitközség f. hó 27-én tartott választmányi ülésén határozta el, miszerint csatlakozik a receptionális mozgalomhoz. E határozatáról a fővárosi végrehajtó bizottságot azzal értesítették, hogy annak idején a képviselőház elé terjesztendő kérvényt a község valamennyi tagja alá fogja írni.

M.

Rajeczról jelentik lapunknak, hogy az ottani hitközség f. hó 27-ikén közgyűlést tartott a zsidó felekezet egyenjogúsítása ügyében. A közgyűlés határozatilag kimondta, hogy az országos mozgalomhoz csatlakozni és azt támogatni kész. Erről Telek Jakab, Pikler Zsigmond és Spitz Adolf által aláírt átiratban a fővárosi végrehajtó bizottságot értesítették. A gyűlés Pikler Zsigmond vezetése alatt bizottságot is küldött ki, hogy az a kerület megválasztott képviselőjét a mozgalom támogatására felkérje.

D.

Facsetről közlik velünk, hogy az ottani izr. hitközség a receptio országos mozgalomához való csatlakozás céljából f. hó 24-én rendkívüli közgyűlést tartott, melyen egyhangulag elhatározta, hogy a zsidó felekezet egyenjogúsítása érdekében megindított mozgalmat a magáévá teszi s a majdan benyújtandó kérvény aláírását kötelességének ismerendi. E határozatról a fővárosi végrehajtó bizottságot folyó hó 25-iki kelettel értesítették s együttal kifejezést adtak a hitközség hálájának és köszönetének, melylyel a végrehajtó bizottság elnöke és tagjai iránt a nemes ügy felkarolásáért viseltetnek.

H. M.

Arokszálláson, mint lapunknak jelentik, a végrehajtó bizottság körlevelének megérkezése napján f. hó 22-én Klein Lajos hitk. elnök nyomban köz-

gyűlést hívott össze. A tanácskozás tárgyát lelkes szavakban a hitk. elnök ecsevelte, minek következtében a népes értekezlet elhatározta, hogy örömmel csatlakozik a receptionalis mozgalomhoz és erről a végrehajtó bizottság elnökét értesíti. *W a l l e s z* Áron, a község rabbija f. hó 23-án, a szombat-délelősi ima előtt a heti szakaszhoz felolvasott haftorah ezen verséből: »Ezután Jákob nem szégyenkezik, ezután nem pirulnak orcái« kiindulva, sok meggyőző erővel fejtegette a receptio erkölcsi előnyeit. *W.*

Iglóról jelentik nekünk a következőket: A fővárosban kezdeményezett receptionalis mozgalom folytán az itteni zsidóság *S i n g e r* Fülöp templomelőjáró elnöke alatt folyó hó 24-ikén igen látogatott értekezletet tartott, melyen *L ó w y* Mór indítványára ezen határozatot hozták: Az értekezlet kimondja, hogy 1) örömtelt szívvel veszi tudomásul a zsidó hitfelekezet egyenjogúsítása iránt megindított mozgalmat, 2) odaadó lelkesedéssel csatlakozik a fővárosi zsidóságnak f. hó 6-án tartott értekezletén hozott határozataihoz, 3) föltétlen bizalommal és őszinte köszönettel adózik a mozgalmat indító és vezető országos (?) bizottságnak és végre 4) igéri, hogy minden rendelkezésére álló eszközzel a szent ügy előmozdítását és megvalósítását kötelességének fogja ismerni. Ezenfelül az értekezlet 7 tagu bizottságot küldött ki azon megbizással, hogy a kerület képviselőjének megválasztása után ennél tisztelegjen és kérje ki a zsidó vallás receptiója számára támogatását. *L. M.*

Lippán, mint nekünk írják, az ottani hitközség f. hó 24-iki rendkívüli gyűlésén tárgyalta a receptio kérdését és egyhangulag elhatározta, hogy az országos mozgalomhoz a legnagyobb örömmel csatlakozik. E határozatról a fővárosi végrehajtó bizottság átirati értesítést nyert. *L. J.*

Hatvanban, a hozzánk küldött tudósítás szerint, a fővárosi végrehajtó bizottság körlevele adta meg az impulzust arra, hogy a receptionalis mozgalomhoz való csatlakozását a hitközség kimondja. Az e célból tartott értekezleten egybegyűlt tagokat *L i p p e* Mór hitk. elnök melegen üdvözölvén, felszólította, hogy a felekezetünk egyenjogúsítási mozgalmára vonatkozó nézetüket fejtsek ki. A tárgyalás során a budapesti végrehajtó bizottság körlevelének felolvasásával nyitották meg, melyhez *L i p p e* Vilmos fűzött ajánló megjegyzéseket. A kérdéssel behatóan *F ü r s t* Ferenc ker. rabbi foglalkozott, s nyomós érvei után a következő indítványt terjesztette elő: »Mondja ki a közgyűlés, hogy a hazánk fővárosában megindult mozgalomhoz csatlakozik, a receptio ügyében az országgyűléshez benyújtandó kérvényt aláírja, az elnökséget pedig fölkéri, hogy e határozatát a

végrehajtó bizottsággal haladéktalanul közölje. Az indítványt az értekezlet egyhangulag tette a magáévá, s a föltött tanácskozott, hogy szükséges-e a kerület jelöltjétől a receptiora vonatkozó nyilatkozatot kérni. A helyi viszonyokra való tekintettel hivatalos formában kérendő nyilatkozattól az értekezlet elállt, de egyik tekintélyes tagját megbizta, hogy magán úton szerezzen tájékozódást. *F. F.*

Szirákon, mint nekünk táviratilag jelentik, az ottani kerület zsidósága folyó hó 28-ikán értekezletet tartott, melyen egyhangulag elhatározták, hogy a Budapesten megindított recipiális mozgalomhoz csatlakoznak. A határozatról szóló jegyzőkönyvi kivonatot a budapesti végrehajtó bizottságnak megküldték. — Ugyanez alkalommal *H i r t e n s t e i n* Adolf vezetése alatt 12 tagu bizottságot küldtek ki, azon megbizással hogy a kerület megválasztott képviselőjétől *S r é t e r* Alfréd (sz. e. p.) a mozgalom támogatását kérjék. *S r é t e r* Alfréd a nála tisztelgő küldöttségnek megígérte, hogy a zsidóság jogos kérelmének pártolója és támogatója lesz. *H. A.*

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetése január hó végén lejár, teljes tisztelettel kérjük, méltóztásának előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Előfizetési feltételek:

Egész évre	8 frt — kr
fél évre	4 frt — »
negyed évre	2 frt — »
Papok, tanítók és községi hivatalnokok:	
egész évre	7 frt — kr
fél évre	3 frt 50 »
negyed évre	1 frt 75 »

Az „Egyenlőség“

szerkesztősége és kiadóhivatala
Budapest, Váczi körút 23. sz.

Hazai hírek.

— A képviselőválasztások ránk, mint felekezeti lapra nézve is meglepetéseket hoztak s eredményeikkel változatos érzéseket keltettek bennünk. Örömdetes tény, hogy nyílt antisemita programmal, mint ez az előző képviselő választások alkalmával 59 esetben történt, egyetlen egy jelölt sem lépett fel és azok közül, kik az osztály gyűlöletet, ha leplezetlen is, vallják, csak 3—4 ember került ki mint győztes. Az olyan urak pedig, mint *S z e n d r e i* Gerson (győztes ellenfele *A n t a l* Gyula az egyházjog egyetemi tanára, ki mint említettük, a zsidó vallás egyenjogúsítása mellett ígért állást foglalni) *S z e n m e c z* Emil (ellene a libe-

rális Csígyó Pál választatott meg) Komlóssy Ferencz nagy minoritásban maradtak. Nem nyomhatjuk el azonban sajnálatunkat, hogy a galántai kerületben az összes liberális elemek egyesülése nem volt képes megakadályozni a klerikális Hortoványi József megválasztását. Tudósítónk azt írja ugyan, hogy Hortoványi programjából az antisemitismust törülte és Zichy gróf főispán is, ki a zsidó választókat Hortoványira való szavazásra felszólította, biztosította őket, hogy jelöltje már nem antisemita, az eszközök azonban, melyekkel ő maga és hívei is megválasztását keresztül vitték, az ellenkezőt engedik sejtetni. Ellenjelöltje, Mezei Ernőre igen tekintélyes minoritás adta szavazatát, és ha a választás előtt nem 6 nappal, hanem elébb lép fel, alighanem ő lett volna a galántai kerület képviselője. Mezei ugyanis közel 1100 szavazatot nyert, Hortoványi 1419-et. — Zsidóhitű képviselő eddig (Dr. Neményi Ambrus kerületéből még nincsen hír.) *kilencz* van, négy, ki az utolsó országgyűlésnek is tagja volt és 5 új. *Wabermann* Mór és dr. *Jellinek* Arthur egyhangulag választattak meg. Dr. *Chorn* Ferencz és Dr. *Neumann* Armin, különösen az utóbbi nagy szótöbbséggel. Dr. *Mandel* Pál, ki már két ízben tagja volt a képviselőháznak és ki a szabadelvű pártban tekintélyes állást foglalt el, most ismét tagja a parlamentnek. Alsó Leudván óriási többséggel választották meg. Egészen új tagja a háznak Dr. *Visontai* Soma, lapunk kitűnő dolgozótársa, az egyetlen zsidó, ki függetlenségi és 48-as programmal tudott győzni, még pedig nagy többséggel. Pártjának nemcsak egy volt kormánypárti kerületet hódított meg, (Ujvidék) hanem egy kiváló erővel, nagy szónoki tehetséggel is öregbítette azt. A többi három új képviselő a kormánypártnak híve. (Megjegyezzük itt, hogy a megválasztott zsidó kormánypárti képviselőket a központ főleg telhetőleg támogatta, mit azért emelünk ki, mert ezafolat az egy napilap azon hitesztelésére, hogy a kormány a zsidó képviselőkre nézve numerus clausust állapított volna meg.) *Popper* Ármin báró nagyiparos (podbrágyi Popper József, a zsidó kongresszus volt alelnökének fia) Csacszán egyhangulag választott meg, szintugy Dr. Nagy Sándor fővárosi ügyvéd Megyaszón. Dr. *Rosenberg* Gyulát, (kivel annak idején sokat foglalkozott a sajtó egy fiatal magyar mánással vívott párbaja következtében) tekintélyes budapesti ügyvédet a németujvári kerületben választották meg. (Dr. Rosenberg veje egy a zsidók történetében híres család egyenes utódjának: Teixeira de Mattos báró, a budapesti holland főkonzulnak.) Dr. *Neményi* Ambrussal, kinek megválasztását reméljük, a zsidóhitű képviselők száma az új képviselőházban *tizre* fog emelkedni. Örömmel e felett megzavarja Dr. *Ullmann* Sándor, lapunk kiváló dolgozótársának visszalépése. A választás előtti napon, hogy kerületét, hol az alsó árpási román pap

fia lépett fel ellene és a bol antiszemita jelszavakkal kezdtek ellene izgatni, zavaroknak ki ne tegye, a jelöltségről lemondott. Távolaradását a parlamenttől, melynek kedvelt tagja és nagyrabecsült munkaereje volt (különösen a bizottságokban fejtett ki nem lármás ugyan, de annál intenzívebb tevékenységet) a magyar zsidóság őszintén sajnálhatja. Nagy szeretettel és odaadással feküdt neki a zsidó ügyek tanulmányozásának és az addig előtte teljesen ismeretlen téren igen figyelemre méltó dolgozatokat produkált, melyek egy része e lapokban látott napvilágot és melyek sokkal járultak hozzá a viszonyok javulásához, különösen a mai mozgalom megteremtéséhez, a terrenumnak erre való előkészítéséhez. — A megbukott zsidó jelöltek közül szép számu kisebbségben maradtak Dr. *Berényi* Armin gyulai jeles ügyvéd Wenkheim gróffal szemben Kis-Jenőn és Dr. *Bakonyi* Soma ügyvéd és a „Debreczen“ segédszerkesztője, a kalvinista románok igen népszerű és joggal kedvelt embere *Kőrössi* Sándor ellen, a debreceni II. kerületben Berényi is, Bakonyi is, függetlenségi és 48-as programmal léptek fel. — Dr. *Roth* Gábor beregszászi ügyvéd, ki Bereg megyében nem mindennapi tekintélynek és kedveltségnek örvend, a nemzeti párt jelöltjeként lépett fel és nem, mint mult héten tévesen jelentettük, függetlenségi és 48-as párti programmal. A választási csatából ellenfele, a kormánypárti Gulácsy került ki mint győztes, a Roth-pártiak azonban elhatározták, hogy kérvényt adnak be a képviselőházhoz a *választás megsemmisítése* iránt.

— **A vidék üdvözlétei.** A lefolyt héten a receptionális mozgalom fővárosi végrehajtó bizottságához ismét több üdvözlő és a csatlakozásról értesítő átírat érkezett és pedig: Csák tornyáról Heimlich h. elnök aláírásával; Hatvanról Lippe Mór h. elnök Fürth Ferencz rabbi, Eppler Mór jegyző aláírásával; Kapuvárról Birringer Miksa h. elnök, Burger Ferencz jegyző aláírásával; Kis-Várdáról Rosenblüth Bernát ért. elnök, Vadász Lipót dr. jegyző aláírásával; Révkömáromból Vásárhelyi Domokos dr. h. elnök aláírásával; Köröczbányáról Wildmann Adolf dr. elnök aláírásával; B-Kuláról Fürst Lipót Gyula h. elnök, Krausz Bernát jegyző aláírásával; Lippáról Singer Dávid h. elnök aláírásával; Zala-Lövőről Popper Jakab h. elnök aláírásával; Mátészalkáról Rottenstein helyettes h. elnök, Hermann József jegyző aláírásával; Nyiregyházaáról Baruch Arnold h. elnök, Engländer Fülöp jegyző aláírásával; Orsováról Nádas Ignác dr. h. elnök aláírásával; Puchóról Katser Nándor dr. h. elnök aláírásával; Gyomáról Grimm Izidor h. elnök aláírásával; Rimaszombatról (orth hitk.) Weisz Károly h. elnök, Csillag Mór jegyző aláírásával; Liptó-Rózsahegyről Klein Jakab h. elnök, Leitersdorfer József jegyző aláírásával; Simándról Klein József h. elnök, Rosenorn

Soma jegyző aláírásával; V a r a n n ó - C s e m e r n y é - ről Heumann Sándor, Heumann Samu, Landau Dávid, Löfkovits Pinkász, Guttmann Jakab, Berkovits Ignác, Guttmann Zélig, Löfkovits Ignác, Guttmann Mór, Friedmann Henrik *orth.* hitközségi tagok aláírásával; S i k - lósról Kohn Lajos h. elnök, Reich S. jegyző aláírásával; J á s z á r o k s z á l l á s r ó l Klein Lajos h. elnök, Révész József jegyző aláírásával; K a l o c s á r ó l Hirschler dr. h. elnök, Goldstein Jakab jegyző aláírásával; N a g y b e c s k e r e k r ó l Schwarz Mihály h. elnök, Löffler Jónás jegyző aláírásával; P é c s r ó l Justus h. elnök, Weisz Gábor jegyző aláírásával; B a r a n y a - M á g ó c s r ó l Honig Mór h. elnök, Vértesi Adolf jegyző aláírásával, Pécsvára dról Hahn Fülöp h. elnök, Neumann Mór rabbi aláírásával; D u n a p e n t e l é r ó l Bruck S. h. elnök, Kramer Simon jegyző aláírásával; R a j e c z r ó l Teleki Jakab h. elnök aláírásával; S z e g - h a l o m r ó l (*orth. hitk.*) Landsberg Lipót ker. rabbi aláírásával; V á c z r ó l Grünhut Samu h. elnök aláírásával; S z e g s z á r d r ó l Leopold Sándor h. elnök aláírásával; T e m e s v á r r ó l (Belváros) buziási Eisenstädter S. Ignác h. elnök és Kümmelheim jegyző aláírásaival) Ehhez csatlakozott a gyárvárosi hitközség); a t e m e s v á r i szefard hitközség Derera h. elnök aláírásával.

— **A szentírás magyar fordítása,** melyre, mint annak idején megírtuk, *Lőw* Immanuel, szegedi főrabbi vezetése mellett több kiváló vidéki rabbi vállalkozott, mint örömmel értesülünk, szépen halad előre. Dr. *Lőw* Immanuel elkészült a pentateuch fordításával és hozzáfogott a zsoltárok fordításához; Dr. *Perls* Ármín, pécsi főrabbi elkészült Hiob, Écho (Jeremiás siralmi) és Mislé (Példabeszédek) fordításával; Dr. *Lőwy* Mór, temesvár-belvárosi főrabbi beküldte *Lőw*hez a Teré-oszor (tizenkét kis próféta) magyar fordítását; Dr. *Neumann* Éde, nagykanizsai főrabbi Jezsaiást tökéletesen befejezte. A szentírás többi részeit Dr. *Steinberz* Jakab, székesfehérvári, Dr. *Bárhny* József, kecskeméti, Dr. *Fischer* Gyula, győri és Dr. *Herzog* Manó, kaposvári főrabbi fordítják. Mennyire haladtak eddig, arról nem vettünk hírt.

— **Négy új rabbit** avatnak fel február hóban az országos rabbiképző intézetben. 7-én kezdetét veszi a nagy szóbeli examen, miután az írásbelit már megéjtették és 21-én az elbocsájtási ünnepet (felavatás) fogják megülni az intézet templomában. A 4 új rabbi 26-ra emelkedik a rabbik száma, kik az intézetből 15 évi fennállása óta kikerültek. Ezek közül tizenhét Magyarországon és ketten külföldön működnek, mint rabbik, egy az országos rabbiképző-intézet és egy az országos izr. tanítóképző-intézet tanára.

— **Az új segéd-rabbi állást,** melyről a pesti izr. hitközség költségvetését tárgyaló cikkünk is megemlékszik, a f. é. költségvetés után fogják végleg betölteni. Ideiglenesen, mint annak idején említettük, dr. *Büehler* Adolf, a szeminárium növendékét alkalmazták. Az új

rabbi állás krealása rég érezhető, mondhatni égető szükségnek felel meg. Bécsben dr. *Jellineken* és dr. *Güdemanon* kívül, majdnem minden kerületnek van rabbija, és Berlinben, melynek zsidó községe jóval kisebb, a pestinél, a központ 4 rabbiján kívül még 6 rabbi áll a község szolgálatában.

— **Az akadémikusokkal szemben,** melyet az *orthodox* központi iroda a recepcionális mozgalom ellenében kifejt, érdekes adalékul ideiktatjuk a bécsi *orthodoxia* fejének, *Spitzer* Salamon rabbinak. (aki a pozsonyi főrabbinak nagybátyja), *Ehrentheil* Mórhoz, az »Allg. Jüd. Ztg.«-nak ez ügyben ép oly bátor, mint önérzetes magatartást tanúsító szerkesztőjéhez intézett héber leveléből a következő szószerint fordított részt: »Nagy köszönet önnnek, szeretett barátom, a receptio érdekében kifejtett tevékenységéért. Szépen alkalmazta a szent írás eme versét: »Ime, én czédrusokból épült házban lakom, míg istennek frigyládája sátorban huzódik meg.« A magyar zsidók az egyenjogúsítás czédruspalotájában lakoznak, míg szent vilásunk még mindig csak türt és a többi vallásokkal egyenlővé mind e mai napig nem tétetett. Minden egészséges felfogású zsidónak köszönetet kell mondania önnnek e törekvéséért és én remélem is, hogy a nagy munka sikerülni is fog. Üdv önnnek, ki e nagy dolgot cselekedte Izraelben, ami valóban isten szent nevének dicsőítése, míg az ellenes törekvés isten szent nevének és szent tanának kárhoztatása.« Hogy a németországi zsidó felekezeti sajtó osztatlanul, minden pártállás nélkül üdvözlí a mozgalmat, arról nem is beszélünk, de jellemzéseül még fölemlítjük, hogy Szerajevóból is hosszabb levelet vettünk, melyben közlik velünk, hogy az ottani askenáz és sefard község egyaránt nagy lelkesedéssel kíséri és helyesli a magyar zsidóság törekvését.

— **Hirsch báró budapesti jótékonyági irodájáról** érdekes kimutatást közöl az »Emberbarát«. Adjuk belőle a következőket: Körübelül 13 éve, hogy *Bischitz* Dávidné Magyarország szegényei felé tereite a jótékonyág fejedelmének figyelmét, ki az első évben 100,000 s azóta évente 120,000 forintot juttat a magyarországi szegényeknek. A báró azonfelül az árvizkárosultak számára három évvel ezelőtt 40,000 frtot és tavaly a tüzkárosultak számára 50,000 frtot folyósított. Az irodához fennállása óta a tűz-és árvizkárosultakon kívül 43,324 kérelmező fordult, kik közül 15310 család 549,566 frt 26 krnyi összegű segélyben részesült. 1892 iparost 100,550 frttal támogattak, 876 kérvényező számára 92,480 frtnyi kiadással üzletet nyitottak. 2114 kérvényező 84,560 frtnyi lakbér segélyt kapott, 896 jórészt árvalány kiázásására 67,840 frtot fordítottak, 1530 szegény tanuló 46,520 frtnyi segélyben részesült és 2467 beteg ápolási költsége 68,610 frtnyi kiadást okozott a világ legnagyobb jótévedője budapesti jótékonyági irodájának.

— **Csiky utóda.** Az orsz. zene- és színművészeti akadémián Csiky Gergely halálával megürült dramaturgia, mythologia és psychologia tanszékére *Alexander Bernát* dr. főrealiskolai tanárt, hazánk egyik legkiválóbb philosophusát és ismert szépirót nevezték ki.

— **Zsidó királyi tanácsos:** *Horváth József* dr. orvosnak, ki a Ferencz József-rend lovagja, a berlini magyar egyesület elnöke és az ottani felső törvényszék hites magyar tolmácsa érdemei elismeréséül ő felsége a kir. tanácsosi czimet adományozta. — *Horváth József* dr. kolozsvári születésű.

— **A körlevélhez mellékelt nagy végrehajtó-bizottság névsorából,** melyet lapunk mult heti számában közzétettünk, a leirő elnézése folytán kimaradt dr. *Ágai Adolf* neve. Csorbát ezáltal természetesen csak a névsor szenvedett, melynek, bármily diszes is, *Ágai Adolf* neve csak diszére válik. A hazai irodalom e kitünősége különben tagja a szűkebb végrehajtó-bizottságnak is.

— **A kinek koporsójánál rabbi és ref. lelkész gyászol.** A napokban örök nyugalomra tettek Szegeden *Venetianer*, született *Stern Regina* asszonyt, *Venetianer Albert*nek, évek hosszú során át volt kecskeméti rabbiültnöknek jámbor és példás életű nejét, ki 62 éves korában rövid betegség után meghalt. Megtört férjén kívül, ki elismert talmudtudós és ki csak a mult évben hagyta ott rabbiültnöki állását, két fia is gyászolja az elhunytát: dr. *Venetianer Lajos*, a rabbiképző intézet végzett növendéke, kit a napokban fognak rabbivá avatni, és dr. *Venetianer Sándor*, Bács-Kula és Uj-Sóvé községek evangélikus lelkésze. »Sok fájdalmat és bűt okoztam neked, édes szülőm« szolt zokogva a szeretett anyja temetésére sietett lelkész, »de, isten látja lelkemet, nem cselekedhettem másképp. Bocsáss meg, bocsáss meg!« A temetésen részt vett a szegedi zsidó hitközség színe-java élén dr. *Rosa Izsóval*, a hitközség elnökével. Dr. *Lőw Immanuel* főrabbi ékes szavakban méltatta az elhunyt erényeit, nagy jámborságát és nagy fájdalmát.

— **Akin nem segített a kereszt.** A tápéi kerület egyik képviselőjelöltje Dr. *Lévai* ezelőtt *Lőw József* volt. A választó közönség egy része nem tudta, hogy a jelölt az egyedül üdvözítő egyház kebelébe tért és ő ezért programbeszédét így kezdte: »az atyának és fiának stb.« De nem használt, hogy keresztet vetett! Megbukott, mert a meg nem vásárolt szavazók azt mondták, hogy: »i n k á b b z s i d ó t, m i n t f e l e m á s t!« Ugy hisszük, *Lévai* ur bukása volt a legdrágább bukás az ideai választásoknál. Elkeseredésében elhatározta, hogy mihelyt meglesz a receptió, visszatér hitére és Marmorosszigeten lép fel. Ott természetesen majd nem vet keresztet, hanem — taliszt vesz a fejére. Talán így olcsóbb lesz — a bukás!

Szegedi.

— **Megható ünnepély** folyt le e hó 20-án a pesti izr. temetőben. Az orsz. rabbiképző intézet »Theologiai Egyesülete« az intézet hallgatóinak adakozásából diszes sirkövet emeltetett egy év előtt pályája végén elhunyt nagyreményű tagja, *Friedländer Leo* rabbi-jelölt sirja fölé. A kegyeletes ünnepélyen az egész hallgatóság megjelent és az intézet tanári kara is képviselve volt. A sirkő letételénél az egyesület elnöke dr. *Händler Simon* emelkedett és megható beszédet tartott. Kaddis ima és gyászenek hangjai zárták a bekegyelet e nemes ünnepélyét.

— **Korai hervadás.** Münchenből kapjuk a megrendítő hírt, hogy *Ehrenstein Zsigmond*, *Ehrenstein Bernát* bpesti börténygynök fia, ki a müncheni festőiskolába járt és tehségével a legszebb reményekre jogosított, 23 éves korában hirtelen elhunyt. Halálát az Európát rettegésben tartó divatos betegség, az influenza complikálódása okozta. A szülők gyászában kiterjedt ismerőskör osztozik.

— **Az ujvidéki izr. hitközség** f. hó 17-én tartotta meg tisztújító közgyűlését, mely alkalmával megválasztott: elnöknek *Pressburger Gábor*, alelnöknek *Fischer Bernát*, pénztárosnak *Löwinger Antal*, pénztári előjárónak *Pollák Fülöp*, gazdának *Kassovitz Zsigmond*. Választmányi tagokká a következők lettek: *Kassovitz Zsigmond* dr., *Nemes Sándor* dr., *Blau Antal* dr., *Schossberger Adolf*, *König Fülöp*, *Zwieback Salamon* és *Ujhelyi Vilmos*.

— **A vágújhelyi izr. st. quo hitközség** képviselőtestületének választását, mint nekünk írják, f. hó 10-én és folytatólag 17-én ejtették meg. Elnökké egyhangulag *Sonnenfeld Bernát* dr. ügyvédet kiáltották ki.

— **Zsidó kodifikator.** *Szilágyi igazságügyi miniszter Fodor Ármin* dr. budapesti V. ker. járás bírósági úbrót meghívta a kodifikáló bizottságba. Jogász emberek kitüntető meghívásban *Fodor* tehetségének méltó elismerését látják.

— **Tisztujítás Alsó-Kubinban.** Az alsó-kubini izr. hitközség, mint nekünk írják, f. hó 17-én tartotta meg tisztujítását, melynek eredménye a következő: Elnök *Reicher Vilmos* dr., alelnök, *Duschnitz Salamon*, pénztáros *Platzner Adolf*. Az előjáróság tagjai: *Mittelmann Aron*, *Schreyer Márk*, *Duschnitz Izidor*, *Heitler Vilmos* dr., *Kuffler Ignác*, *Hirschfeld Adolf* és *Steiner Mór*. A választások egyhangulag történtek.

— **Pozsonyból** írják lapunknak: Az e hó 23-án 2 órai rosszullét után 7.4 éves korában elhunyt *Schreiber Ábrahám Samuel Benjámín*, a »Keszav Szófer« híres szerzőjének özvegye, kit e hó 25-én temettek el nagy részvét mellett. — Sirjánál *Schreiber B.* főrabbi, *Schreiber Akiba* miavai lakos, legidősebb, *Schreiber Salamon* beregszászi főrabbi, legifjabb fia és *Strässer Akiba* miavai főrabbi, unokája tartottak gyászbeszédet. Az elhunyt anyai részről nagynénje volt *Wahrmann Mór*nak és *Sándornak*.

— **A nyitrai izr. nőegylet** — mint nekünk írják — f. hó 13-án népes évi közgyűlést tartott. Az ez alkalommal felolvasott évi jelentésből átveszszük a következőket: Az egylet bevételei a lefolytévben 1892 frt 32 kr., a kiadások 1324 frt 79 kr-ra rugtak. Az egylet pénzbeli vagyona 1909 frt 73 kr, mely az egylet által gondozott népkönyháának 2598 frt 14 kr-ra rugó tőkejével 4804 frt 87 kr-t tesz. Az egyletnek van 6 tiszteletbeli és 206 rendes tagja, ez utóbbiak között 7 vidéki. A rendes tagok évi járuléka 2 frt 40 krtól 20 frtig váltakoznak. Az évi jelentés, mely az egylet minden ténykedésére részletesen kiterjed, valamint a bemutatott zárszámadások is helyeslőleg vétettek tudomásul. A közgyűlés Pereszlényi Henrik dr.-nét az egylet vezetőse, de különösen a népkönyha alapítása körül szerzett érdemei fejében a válaszmány ajánlatára tiszteletbeli taggá megválasztotta. A tisztújítást özv. Fischer Berta elnöklete alatt ejtették meg. Megválasztottak közfelkiáltással elnöknek Engel Józsefné, alelnöknek Fischer Berta, titkárnak Stark Samu, számvizsgálóknak Kohn Miksa, Markstein Ignác és Raitmann Samu. A válaszmány kebeléből népkönyhai előljáróknak Löwinger Mór dr.-né t, Pereszlényi Henrik dr.-nét és Pollak Izidornét pénztárnoknak Neumann Jónásné, ellenőrül Grünfeld Nathánnét és népkönyhai pénztárosul dr. Löwinger Mór t újból kiküldötték.

Külföldi hírek.

— **Maning bibornokról.** Az angolországi katolikus egyház nagy veszteségéről, Manning Edward Henry kardinális haláláról f. év 3. számunkban már megemlékeztünk. Utaltunk rá, hogy elhunyt sulyos veszteség a zsidókra nézve is, kiknek ügyér, ha rajuk szakadt a sors nehéz csapása, igaz emberszeretettől áthatott meleg rokonszenvvel tette a magáévá, s elkövetett minden tőle telhetőt, hogy elmuljék tőlük a keserű pohár. — Legelőször 9 évvel ezelőt lépett ki a küzdőterre a baltai (Oroszország) mészárlások után. A mánsion-houseben tartott akkori meetingnek ő volt a vezérszónoka, és ez alkalommal olyan nyilatkozatot tett, melyből érdemes emlékül fölidézni a következőket:

„Egyesegyedül a humanizmus diktálja szavaimat, és mivel hogy az egész világon csak egyetlen fajta humanizmust ismerek, azért a continens-beli és névszerint Németország antiszemita mozgalmái teljesen megfoghatatlanoknak tetszenek előttem *Utíloom és kár hozlatom azt, még pedig ugyanazon határozottsággal, mint a benniünket foglalkoztató rémtetteket, melyeket én egyesegyedül a Németországban elhintett sárkányfogak gyümölcsének tartok.* A zsidók ellen fehozott vádak közt nincs olyan, mely jogosult volna. Az irigység, az ő legnyersebb és legállatiasabb formájában, elpenészesedett előítéletek a rugói eme zsidóüldözéseknek és a nép legaljasabb szenvedélyeit soha frivolabb játéokra föl nem használták, mint az antiszemita

cizmusra. Mindazon országokban, hol a zsidóknak egyenlő jogokat és szabadságokat adtak, hazájuk érdekében mint derék és áldozatra kész állampolgárok nemes versenyt folytatnak ők és kifejezésre juttatják azon nagy előnyöket és erényeket, melyekről a zsidó törzs oly sűrűn tesz fényes tanubizonyosságot. Valóban nagy vétek az, melyet az évszázadokon át üldözött és hajszolt zsidósággal szemben az egész civilizált világnak le kell vezekelnie és minden embernek, aki a keresztény voltára és műveltségére igényt tart, kötelessége szóval-tettel azon fáradoznia, hogy a zsidók szenvedéseinek története végre-valahára befejeződjék.»

Midőn ez a nemes gondolkodású egyházfejedelem 1890. évi november havában püspökké avatásának 25-ik évfordulóját ünnepelte, az angol zsidóság is küldöttségileg fejezte ki szerencsekívánatait. Adler dr. jelenleg angol chief-rabbi beszédére ez alkalommal Manning bibornok szintén olyan választ adott, mely örök tanujele marad nagy lelkének. A választ annak idején bővebben ismertettük, s most csak eme néhány sort emeljük ki belőle:

«A saját hitemhez nem volnék hű, ha meg nem becsülném az önökét. Azt hiszem, az emberiség történetében csak három örök elem van: Izrael népe és vallása, az ebből hajtott katolikus egyház és a világ, mely mindakettőt üldözte.»

A most folyó orosz zsidóüldözések ellen tiltakozó guildhalli meeting létrejöttének is Manning érsek volt az egyik főmotorja. Betegsége azonban nem engedte meg az agg főpapnak, hogy lelke vágyát kövesse és személyesen vegyen részt a nagyszerű gyűlésen. Levélre bizta hát mondanivalóját. — Ime a levél zárosorai:

»Az az én hitem, hogy ha valamely nép, még ha Középfrikában is, olyan szenvedéseknek volna kitéve, (mint az orosz zsidók) nekünk nemcsak jogunk, hanem kötelességünk volna közbelépni. És mennyivel inkább kell ezt tennünk oly nép javára, mely a *multban, jelenben és a jövőben rászolgált kiváló becsülésünkre*, melynek szent és több ezer éves a története, mely a jelenben, miként rajta kívül egyetlen egy sem, bár szét van szórva, megőrzi elmulhatlan egyedi tulajdonságait, mely izolált és változatlan, igen szerencsétlen, hontalan és meg van fosztva hazájától; melyre a jövőben nyilvánvaló, hogy figyelemreméltó sors vár. Csak azt mondom én, hogy mindaz, aki a *zsidó nép jövőjében nem hisz, nemcsak a régi zsidó írásokat, hanem a tulajdon magunkét is fölületesen olvashatta.* Nem szabad szerencsétlenségüket szaporítanunk, még kevésbbé pedig ölbe rakott kézzel néznünk, mint kinözzük őket mások. *Ha ismerjük a mi Urunk szellemét, aki utolsó órájában éreitük imádkozott, akkor elmondhatjuk, hogy nekik köszönhetjük az ó-szövetség igazságosságát és az újnak szeretetét.*

A szív, mely ily nemesen érzett, az agy, mely ily feukölten gondolkodott, megszünt működni, de azért Manning bibornok élni fog a zsidóság szívében, míg emlékezni tud igaz barátaira. — Az elhunyt főpap a zsidók iránt való rokonszenvének utolsó tanujelét

halála előtt egy két nappal adta, mikor Goldsmidt ezredes, kit Hirsch báró az argentiniai gyarmatosítás egyik vezetőjévé nevezett ki, tőle elbucszott. Az utolsó napjait élő kardinális még ez alkalommal is élénken érdeklődött a Hirsch báró argentiniai vállalata iránt, s Goldsmidtot megáldotta, hogy munkája sikerüljön.

— **Az angol zsidók loyaltitása.** Az angol trónörökös fiának Clarence és Avondale hercegeinek súlyos betegségéről szóló hír Sandringhamból ahig érkezett Londonba, az angol főváros zsidósága a dukes-placei fősynagógában istentiszteletet tartott s Adler dr. chiefrabbi a frigysekrény előtt forró imában kérte a trónörökös felgyógyulását. A királyi herceg megszorodott atyja erről értesülést szerezvén, a chiefrabbinak sürgönyileg mondott köszönetet a figyelemért. — A trónörökös herceg elhunyt, természetesen mélyen lesújtotta az angol zsidóságot is, s emlékének folyó hó 16-ikán Angliá valamennyi zsinagógájában gyászbeszédet szenteltek. Durbanból (Dél-Afrika) az ottani hitközség táviratilag kereste meg a chiefrabbit, hogy legbensőbb részvétének adjon kifejezést az uralkodó ház előtt. A londoni fősynagógában f. hó 20-án gyászistentiszteletet rendeztek az elhunyt uralkodó sarj emlékére.

— **A németországi népiskolai törvényjavaslat** Zedlitz gróf indokolásával a napokban került a német landtag elé. A novella, mely felekezeti alapokra helyezkedik, a németországi zsidóság államjogi helyzetét teljesen méltányolja, sőt az előző felfogáshoz képest örvendetes haladást tüntet fel, amennyiben a 17. §-hoz fűzött indokolás szerint az elébb »túrta«-nek nevezett zsidó vallást is »az állam által elismert« (a mi csak minálunk nem felel meg a »bevett«-nek) vallásként jelöli meg.

— **Rendjeladományozások.** A f. hó 17-iki németországi rendjelünnep alkalmából, mint Berlinből jelentik, számosan nyertek kitüntetést. Közülök minket a következők érdekelnek: Lessing dr. berlini tanár és Löwenherz charlottenburgi kormánytanácsos, kik a vörössasrend harmadosztályu, Ehrlich dr. I. oszt. főtörzsorvos, Lilienthal königsbergi amtsgerichtsrath és Samter dr. poseni egészségügyi tanácsos, kik a vörössasrend negyedosztályu jelvényét; továbbá Kuszniczky dr. I. oszt. főtörzsorvos, ki a korona-rend harmadosztályu és Preusz berlini keresk. tanácsos, ki a korona-rend negyedosztályu jelvényét kapta.

— **Kinevezés** Kohn Gusztáv drt, a bécsi hitközség előljárásági tagját, mint a Lajtán túlról jelentik, ő felsége landesschulrath-tá nevezte ki.

— **Magyar rabbi külföldön.** Hirsch Izidor drt, a volt ó-budai, jelenleg hamburgi főrabbi fiát, mint Brünnből írják, Boskovitzban rabbivá választották. A magyar származásu fiatal rabbi próbaszónoklatával olyan jó benyomást keltett, hogy megválasztatása egyhangulag történt.

— **A népboldogító Springer F. schwarzenau** (Krems m.) postatisztet, ki vezérember volt — az antisemiták között, hivatalos pénzek el-sikkasztása miatt elfogták.

— **Aki az erkölcsöket prédikálja.** A franciaországi antisemiták között Drumonton csak egyedül Chirac tett túl. Ez a Chirac ur pedig nem más, mint a párisi »Theatre realiste« mostanában hirhedtté vált igazgatója. A pörét éppen a napokban szellőztette a napi sajtó, mely minket megkímélt ama erkölestelenségek felsorolásától, melyek miatt a francia Babelben 15 hónapos büntetést szabtak — az erkölcs-bíró urra.

— **Okirathamisítás, csalás, vétkes bukás,** ezen három büntett miatt állt a minap a zugi (Schweiz) törvényszék előtt Neminar dr. volt bécsi magán és insbrucki rendkívüli egyetemi tanár, aki Bécsben az antisemita »Tribüne«-t szerkesztette. A vádlottnal megejtett házamotozás alkalmával egy csomó illetőségi bizonyítvány-formulárét, keresztleveleket, doktor-diplomákat, a bécsi egyetemnek egy pecsétjét, magyar címeres pecsétet, bélyegutánzatokat találtak. Neminar dr. magyar honossági bizonyítványát a magyar belügy-minister hamisnak nyilvánította. Neminar dr. ur különben az antisemita ujságszerkesztés mellett esődbe is került és két rendbeli ausztriai börtönbüntetés kitöltése után Schweizba tette át »működése« színhelyét. Hogy milyen eredménnyel, azt bizonyítja már a svyzi-itélet, mely közokirathamisítás és hamisított okiratok használása miatt marasztalta, de bizonyítja ezenfelül a zugi törvényszék is, mely a jó erkölcsökben dolgozó népboldogítót »okirathamisítás, csalás, vétkes bukás« miatt vád alá helyezte.

— **A dēnunciāns.** De Lagarde Pal (recte, Bötticher) a nemrég elhunyt göttingeni tanár, aki tudományos munkáit antisemitikus nézetei miatt élvezhetlenné tette, egy közleményében azt állította, hogy »Zunz hetven évig élt a doktori címmel, anélkül, hogy az lett volna« — A Zunz-alapítvány curatoriuma erre a következő nyilatkozatot tette közzé: »A hallei egyetem bölcsészeti fakultása Zunz Lipótnak 1821 évi január 2-ikán adta meg a doktori diplomát és 1871 január 2-ikán megújította azt. Mindakét okmány Zunz-levéltárban őriztetik.«

— **Német zsidó a francia becsületrend lovagja.** Blumenthal J. dr. berlini egészségügyi tanácsost a francia köztársaság elnöke a becsületrend lovagkeresztjével tüntette ki.

— **A «Magyar Szalon» t. előfizetőihez!** Van szerencsém értesíteni, hogy a »Magyar Szalon« tulajdonát a januári füzetől kezdve én vettem át. A »Magyar Szalon«, mely eddig is előljárt irodalmunkban, oly szép vállalat, hogy megérdemli a továbbfejlesztést. Szébbé, tartalmasabbá, díszesebbé tenni, ez a feladat, melyre vállalkoztam. Tőrekvésém

lesz, hogy az eddigi szerkesztő Fekete József kipróbált ügybuzgalma mellett a »Magyar Szalon« színvonalát minden irányban, úgy benső tartalomra, mint külső kiállításra nézve emeljem és hazám művelt közönségének olyan folyóiratot nyujtsak, mely megfelel a hozzáfűzött várakozásoknak. Azért reményelem, szives lesz a »Magyar Szalon«-t továbbra is jóindulatára méltani és tisztelettel kérem, kegyeskedjék, az előfizetést az évre ismét megújítani. Hazafias tisztelettel Gróf Keglevich István. — A kiadóhivatal továbbra is Budapest, Dohány-utca 12. sz. a. marad.

A Pannonia gőzmalom társaság Budapesten

a szükséges husvétli lisztminőségeket
a budapesti gőzmalomok eredeti
lisztszámainak megfelelőleg
a helybeli rabbinátus elnöke, főtisztelendő Brill
Sámuel L. ur és tisztelendő Pollák Lipót ur

SZIGORU ELLENŐRZÉSE

mellett gyártja és szives megrendeléseket a leg-
jutányosabb napi árak mellett fogyanatosít.

— Czim: Pannonia gőzmalom Budapesten. —

Ifjabb Nagel Ottó

könyvkereskedésében

Budapesten

(Museum-körut, a Nemzeti színházban)

megjelent és kapható:

Orvosi, gyógyszerészeti és természettud. művek.

Utmutató a szemészetben Irta **Csapodi**

István dr.

3.60

Utmutató topografikus boncsolások-

hoz. Orvosnövendékek részére. Irta **Ónodi**

A. dr.

— .60

Általános boncztan 544 fametszettel. Irta

Mihalkovics Géza

5.—

Titkos, csoda- és népszerek a reklám

piacán. Közművelődési és egészségügyi tanul-
mány. A nemzetközi sajtó hirdetései és saját
tapasztalatai alapján írta **Philalethes**

— .40

Magyar gyógyszerészeti törvények. Ki-

gészítve az érdeklő miniszteri rendeletekkel.

Magyarozattal és betűrendes tárgymutatóval

ellátva. Szerk. **Merényi Dezső.** Vászónköt.

2.60

A gerincevelő-bántalmak kőrisméje. 7

fametszettel. Irta **Schuster dr.** A második

bővített kiadás után fordította Kriek Arpád

1.20

Az ember testi munkája. Irta **Szirmai**

Jakab

— .50

Fogorvos BARNÁ Budapest, IV. kerület,
Váci-utca 24. szám. Rendel 9—5 óráig.

Pályázat.

A kalocsai izr. hitközségneél az 1892. évi
április havában a **hitközség- és iskolai**
szolga (sámesz) állomása töltendő be.

Pályázótól, ki az állást elnyerni óhajtja,
megkivántatik, miszerint sóchet-ubodek legyen;
a sámesz-teendőket, a templom-tisztogatást és
a havi incassot végezze. A megválasztott köte-
les lesz az iskolahelyiség tisztántartásáról gon-
doskodni és az iskolahelyiség fűtését eszközöl-
tetni, melyhez a faanyagot a hitközség adja.
Évi fizetés: **szabad lakás** az iskolahelyiség
területén, téli fűtés és **300 frt.** Basszista
előnyben részesül.

A pályázati határidő az 1892. év február
hó 15-én jár le, a teljesen, életkoruk, családi
állapotukat, erkölcsi és vallásos előéletüket fel-
tűntető okmányokkal felszerelt pályázati kér-
vények az alulirt elnökséghez küldendőek be, a
hol is bővebb felvilágosítás nyerhető. Magyar-
nyelv tudása megkivántatik és az utiköltség
egyedül a megválasztottnak térítettik meg.

Kelt Kalocsán, 1892. január hó 18-án

Goldstein Jakab,

hitk. jegyző.

Behr Mór,

hitk. alelnök.

Kohn Arnold

gazdag sarkóraktárát
(Váci-körut 14, szemben az Andrássy-
ut torkolatával

ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a sár-
kó állítás szomorú kötelességét kell
teljesíteniök.

**Szép és pontos kivitelért és lehe-
tőleg olcsó megszámitásért kezes-
kedik a czég jó hírneve.**

— Szombaton és ünneppnapokon zárva. —

LÖFLER fogorvos Budapest Váci-utca 25
Rendel 9—5.

Univ. Med. Dr. **RENNER**
vizgyógyintézete

Budapest, VII., Valero-utca 4. sz.
Az intézet, (mely az 1872-iki év óta) fennáll, a Hidrotherapia minden modern eszközeivel van ellátva. Ugyanott a természetszerű kezelés mellett sikerrel gyógyíthatók:

1. **A különféle hátgerinez és ideg-bajok, Hysteria, Hypochondria, Melancholia, álmatlanság, fejfájás stb.**
2. Szédülés, vértorlódás, vérszegénység, hőszám-zavarok, **nemi bajok és általános gyengeségek.** midőn ezek minden egyéb szer hatásával daczolnak.
3. Gyomorbélhurut, székrekedés, a belek renyhése, puffadtsága, hasbeli pangása stb.
4. Rheumás bajok.

Télen igen czélszerű berendezés.

Árak mérsékeltek. Prospectus kívánatra.

Beutakozók és bejárók felvétetnek.

TELEFON 1049. 24-9

Karlsbadi czipő-különlegességek!

KAJÁRI DEZSŐ

BUDAPEST, DOROTTYA-UTCZA 8.

Ajánlja

karlsbadi czipőraktárát

urak, nők és gyermekek részére,

továbbá a legjobb téli czi-

pők **oroszlak** posztó és

filcz czipőit, **parafa**

talppal érzékeny és kényes lábra. A legki-

tünőbb **koresolya-czipőket**, valódi **viz-**

mentes bagaria és **halina eszímákat**,

a legújabb **mikado** reggeli filcz czipők al-

kalmi ajándékoknak igen czélszerűek.

DOROTTYA-UTCZA 8. SZAM.

BIEBER ANTAL

tea- és rumkereskedése
BUDAPEST

kerepesi-ut 6. sz. a «P. nnonia»
szállodával szemben,

mint kiválóan különlegességi üz-
let ajánl egyenesen importált
kinai és orosz karaván-teát

*Valódi jamaikai rumot,
Cuba- és brazíliai rumot,
legfinomabb faju kávét, u. m.
Caylon-, Cuba-, Manado-, Java-
Mocca-kávét, stb.*

Négy ¼ kilos csomaggal a legolcsóbb árak szerin-
bérmertve.

Belföldi kőbányai saját termésű és külföldi boro-
kat, magyar és francia cognacokat leghiresebb gyá-
rakból, likőrök, kőbányai kiviteli palaczkserket, tea-sütemé-
nyekel, chokoladet francziát, Suchard stb. s sok más szük-
ségleti cikkeket a legjobb minőségben a legolcsóbb napi
árfolyam szerint.

Arjegyzék kívánatra ingyen és bérmertve

BUTOR

részletfizetésekre

Ehrenten és Fuchs testvéreknél kapható

Andrássy-ut 41. sz.

**„P É N Z-
ÜGYI SZEMLE“**

a legmegbízhatóbb pénzügyi szak-
lap és sorsolási tudósító.

*Legbiztosabb felvilágosítással
szolgál spekulánsok és tőkepén-
zéseknek.*

Minden felvilágosítás díjment-
sen nyújtatik és a már most je-
lentkező előfizetők 1892. április
1-ig a lapot ingyen kapják.

Előfizetési díj 1893. április 1-ig 1 frt.

Kiadóhivatal és szerkesztőség:

Budapesten, Teréz-körut 48.

Telefon 116.

10-

Egy kis összehasonlítás.

Körülbelül most egy éve, hogy dr. Maybaum, a berlini nagyközség rabbija a zsidó iskolák érdekében a porosz képviselőházhoz benyújtandó kérvény ügyében összműködésre hívta fel a poroszországi rabbikat. És megtörtént, hogy a német orthodoxia feje, dr. Hildesheimer habozás nélkül aláírta a kérvényt és az orthodox »Jüdische Presse« aláírásra szólította föl a porosz orthodox rabbikat, jóllehet az ügy kezdeményezése a szélső reform felé hajló dr. Maybaumtól indult ki. S midőn egy előkelő berlini zsidó férfi előtt előlött csodálkozásomnak adtam kifejezést, szinte megütközve mondá: hiszen ez nem pártkérdés; ez az egész porosz zsidóságot érdeklő ügy!

Hazánk zsidóságát mint villamos-ütés rázza föl a receptio ügye. Valóban lélekemelő látvány, mint csoportosul a zsidó előkelőség, akikre oly könnyen szórják mindenfelől a vallási közönyösség kemény vádját; mint lelkesedik a zsidó ifjuság, melynek vallástalanságán annyian keseregnek, hogy felekezetünkről a »rongyos ruhát lerántás és az őt megillető diszbe öltöztessék.« A congressus óta először történik, hogy a hazai községek egy zászló alá sereglenek. És az együttes föllépésnek már is mily szép haszna van! Felköltetett a zsidó önérzet a hitsorsosok kebelében és jogos kívánságunk támogatását nemcsak az ellenzéki pártok, de maga a kormány is kilátásba helyezte a szakminiszter, gróf Csáky által. De a szép reményt nem tudják nyugodtan nézni azon urak, kik magukat a »zsidóság megmentőinek«, a »tóra hű öreinek« szeretik magukat hirdetni. »Lólábat« fődöznek fel a nemes törekvés alatt, hogy az istentelen neologoknak nincs most sem más céljuk, minthogy a hithű jámborokat az egyseges szervezet örvényébe csalják. Önkénytelen eszembe jut a középkori mesék ördöge, mely mindenáron meg akarja szerezni az emberek lelkét, de hogy minék és mit csinál velök, azt senki sem tudná megmondani, még a jámbor ördög maga sem. Maguk az orthodoxok nem is látnak e törekvésben semmiféle merényletet, sőt mint e lapokból láthattuk, számos orthodox község lelkesen csatlakozott a receptio ügyében megindult mozgalomhoz.

Helyesen és következetesen, mert ez az egész magyarhoni zsidóság beesületének kérdése s nem egyes frakcióé. Ám legyen konzervatív, kinek az a hite; liberális, kit arra ösztönöz meggyőződése, de midőn az egész zsidóság ügyéről van szó, meg kell szünnie minden pártoskodásnak, mert csak egyöntetű föllépés eredményezheti a kívánt sikert.

Azért csak sajnálkozva nézhetjük az oly törekvést, mely a felekezet boldogulását tudatosan meg akarja akadályozni, mely inkább saját javáról lemondani kész,

csak hogy a testvér se nyerhessen semmit. Remélhető azonban, hogy ez ügyetlenül festett rémekről nem ijednek meg a felekezetük javára törekvő orthodoxok, a kik velünk együtt őszinte sajnálattal látják igazolva a szentírás szavait: »de Korách fiai nem haltak meg!«

Dr. Lövy Ferencz

Keresztény meeting Palesztina gyarmatosítása érdekében.

Előző számunkban jelentettük, hogy Edinburgban a skótok f. hó 11-én gyűlést tartottak a szentföld kolonizációja ügyében. A tanácskozás lefolyásáról közölt rövidebb tudósítást most a következőkkel egészítjük ki:

A mély rokonszenvet tekintve, melylyel a vallássosságukért és bibliabeli jártasságukért jogosan becsült skótok a zsidóval, és különösen a vallása miatt elnyomottal szemben viseltetnek, nincs abban semmi meglepő, hogy a »Free assembly hall«-ba összehívott meetingen igen nagy közönség jelent meg s hogy annak soraiban szerepet játszó keresztény lelkesek, tudósok és kereskedők tekintélyes számmal voltak képviselve.

A gyűlés elnöki tisztét mr. Elliot John töltötte be, jegyzője pedig Paterson William lelkes volt.

A tanácskozás megkezdése előtt Paterson jegyző felolvasta a távolmaradásukat kimentő előkelőségek leveleit, melyek a meeting céljával való rokonszenvnek mindannyian kifejezést adtak. Az elnöki megnyitó kiemelte, hogy a gyűlés a jelenlegi megpróbáltatás és szorultság idejében az egész föld kerekén élő zsidó néppel való legőszintébb együttérzésnek akar kifejezést adni. A zsidóknak elnyomatásuk és üldöztetésük folytán már sokszor volt mit szenvedniök, de azelőtt mindenkor találtak olyan országot, mely őket vendégszeretően fogadta, míg ellenben most olybá tűnik fel a dolog, mintha minden kaput elzártak volna előlük. Ezért örömmel üdvözlendők azon próbálkozások, melyek a szentföldről körülbelül 1800 évvel ezelőtt elűzött népet, ott ismét meletelapíteni óhajtlak. Ezután az elnök felkérte d'Avigdor-t és Prag-ot, a londoni Choveve Zion society kiküldötteit, hogy eme kísérletekről tegyenek a gyűlésnek jelentést.

D'Avigdor legelőbb is azt emelte ki, hogy a zsidók és skótok között a kölcsönös részvétnek bizonyos összekötő kapcsát fedezte fel, mire több egybevágó tulajdonságukról következtet. Mind a két népben meg van a kitartás és szívósság képessége, a zsidók és skótok olyan országokban is képesek gyökeret verni és existenciájukat megteremteni, ahol mások éhen vesznenek. A mélyreható vallásos érzés is közös mindkét

néppel. Vallásukért valamennyi hitvallás hívei kénytelenek voltak a legkülönfélébb fajú szenvedéseket eltűrni, de állandóan és huzamosabban csak a zsidók. Ezután szónok röviden vázolta a czioni mozgalmat. Palesztinában már 1882-ben alakítottak a zsidók az ő saját kevés anyagi eszközeik segítségével kolóniákat, melyek folyton folyvást emelkednek, és rövid idő múltán mindannyian a saját lábukon fognak megállani tudni. Mikor körülbelül 28 hónappal ezelőtt a zsidó kivándorlások jelentékenyen növekedtek, a londoni orosz-lengyel-zsidóság legszegényebb rétegei heti egy penny befizetésekkel megvetették alapját a londoni Chovevei Zionnak, melynek rövid idő alatt sikerült nagyobb kör sympathiáját megnyerni, úgy hogy a tagok száma 2000-re szaporodott.

Mint a gyarmatosításra legalkalmasabb területet egyelőre a keleti Jordánföldet szemelték ki, mivel ott a talaj termékenyebb és sok ezer hold paragon fekvő föld aránylag olcsó áron volna megszerezhető. Örül, hogy jelentheti, miszerint a londoni Chovevei Zion societynak néhány oroszországi testvéregylettel egyetemben sikerült az utóbbi két nap alatt oly vételt eszközölnie, melynél fogva a Tiberias tótól nyugotra, körülbelül 50 mértföldnyire, szép darab föld jut a birtokukba.

D' Avigdor után Prag József, a londoni Chovevei Zion másik kiküldöttje szólt, aki, ennek nézete szerint a Palesztina gyarmatosítására irányuló mozgalom, akkor is szükséges lett volna, ha erre hitrokonaink elnyomatása nem adott volna okot. Zsidóra nézve több rendbeli oknál fogva nincs kívánatosabb gyarmatosítási terv, mint éppen a szentföldi.

A harmadik szónok Gregor Mac dr. lelkész volt, aki legelőbb is azon érzelmeknek adott kifejezést, melyek őt egy ilyen nemes czélu gyűlés láttára elfoglalják. — A sok kereszténynek jelenléte az egész zsidóság előtt igen szép tanúságot tesz arról a meleg részvétről, melylyel a skótok az Izrael házát ért nagy csapással szemben viseltek. A zsidók üldöztetése nem új keletű. Már 1600 évvel ezelőtt azt mondta Augusztinus: »A zsidó nép nagy proféczia«. A zsidók lealacsonyításának és Spanyolországból való kegyetlen kiűldözésének emléke soha el nem pusztul s a belőle levonható tanulságok egyike az, hogy a zsidókat büntetlenül egyetlen ország sem üldözheti. Örül, hogy a gyülekezettel közölheti, miszerint előző napi templomi hitszónoklata folytán, melyben a zsidók szenvedéseiről szólt, a szerencsétlenek javára nem egy adományt juttattak hozzá. Hogy jelenben mindenkinek a szeme Palesztina felé fordul, az egészen természetes, mert, a zsidó a szentföldre és a szentföld a zsidókra vár. Ezután a szónok a következő indítványt terjesztette elő!

»Ezen név alatt skót társaság a szentföldnek zsidókkal való begyarmatosítására, alakítsunk a skót

keresztények minden osztályából álló testületet, melynek czéljai a Chovevei Zion association törekvéseit erkölcsileg és politikailag támogatni; továbbá szükségét látó zsidókat kedvező föltételek mellett való pénz kölcsönzés útján elősegíteni, hogy Palesztinába földet vásárolhassanak. A tagságot minden keresztény megszerezheti, aki kötelezi magát, hogy legalább 5 silling évi járulékot fizet.

Miután még Gregor dr. kiemelte, hogy a társulat a prozelita-csinálással éppenséggel nem foglalkozik, és miután Patarzon W. indítványát a legmelegebben ajánlotta, a határozati javaslatot egyhangulag elfogadták.

A társulat vezetőinek neveit már közöltük s még csak azt említjük föl, hogy a gyűlés Fürst Edinburgi zsidó pap-köszönő beszédevel ért véget.

Magyar-zsidó családok.

II.

* J Ó Z S E F.

Elbeszélés.

(7)

Délután, iskolából jövet, a Fő-utcán, a Magyar-király kávéház táján össze találkozott a nevelő ur Pirikével.

A leány levértnek látszott, szokatlan melegséggel, mély érzésű hangon beszélt jelentéktelen dolgokról. Hogy minő szép himzösen dolgozik, hogy milyen kedves Jókainak Pater Péterje, melyet most olvas, hogy milyen szellemtelen a »Szabadság«-ban megjelent a »trics-tracs« a jourokról...

A nevelő ur érezte, hogy mert ilyen jelentéktelen dolgokról ilyen szónokias melegséggel beszél, valami mondani valója van. Egyenesen megkérdezte.

— Pinke kisasszony! Valami történt kegyeddél? Szomorú.

Pirike hirtelen elpirult.

— Velem? dadogta

— Érzem a szavaiból. Nem mondhatná el? Nekem sem?

Csodás bátorsággal ismételte szavait, nyomatékosan ejtve.

— Nekem sem?

A leány ránézett. Ugy érezte, hogy ennek az embernek elmondhatja. Hiszen, talán, talán, ép őt illeti? Szeretné is, ha őt illetné, meg nem is. Félti, mert szereti. Az ifju szív megnyilatkozása ez; annak a csodás asszonyszerelemnek, annak a vak, nem számító, de örökkön élő ösztönnek a bimbófakadása Pirikét is megérinté. Ösztönszerűen vonzódott ehhez a hallgatag, féltős kis komoly gyermek-emberhez, kinck minden varázsa ép tisztaságában rejlett. Tiszta volt a lelke, tiszta volt a szíve, az agya, az értelme, mindene. Az örök női-szerelme a tisztasághoz vonzódik! Nem igaz, ne higgyétek, hogy szerelmet ébreszt a raffinéria, a dandy ravasz tettetése, a kiszámított bók, az üres hitegetés, a

csalárd fennhéjázó hányajvetiség. Nem! Csak elhódít pillanatra, mint az erős szagu parfüme. Milyen jól esik azután, szabad levegőn, üde, tiszta léget szivnunk. Az örök nőiséget csak a tisztaság ejti meg! Az a szerelem, mely két ellentétes nemű lényt lebilincsel egymáshoz, üdén, erősen, őszintén, melegen, örökre, életre, halálra, csak üde, tiszta lelkekben fakad. Gyilkosok a női lélek bemocskolói. Női szív, te tiszta aranyvirág, örök ideálja maradsz te az emberiségnek!

Pirikét, ösztöne sugallatára, igazi szerelem hajtotta a nevelő urhoz s a nevelőt az a csodás, érthetetlen vak ösztön meg Pirikéhez.

A leány ránézett.

— Csodás érzéseim voltak — beszélte a leány. —

Mi kelté fel bennem? Nem tudom. Csak nem az, hogy délben, mielőtt asztalhoz ültünk volna, akaratlanul is meghallottam, miként alkudozik a nővérem kérője apámmal a hozományon? Ezer forintot veszekedtek. Az ember egyre a nővérem érdekeit hajtogatta, apám mintha csak pótkávéról beszélne, dicsérte nyakra-főre a nővérem előnyeit. Csúnya beszéd volt, igaz. Ugy látszik, megegyeztek, mert a kérő nálunk ebédelt. Én alig tudtam egy falatot is lenyelni. Roszul éreztem magam és szobámba siettem. Le kellett dőlnöm a díványra, s bár ébren maradtam, lázasan, fáradtan, — szédülést éreztem s rémképeim támadtak. Mintha közeli nagy szerencsétlenség fenyegetne, hangokat hallottam a levegőben, csodálatosan éles, csengő, fenyegető hangokat. Nevemen szólítottak és én ijedten ugrottam fel. Nem volt senki a szobában, csak az ablak-függöny rezzenet meg. Rémulve meredtem rá. Azt hittem, hogy emberfej volt és elállott lélekzetem, összeszorult a szívem. Nem emberfej volt, csak az ágyfő kiálló csucsa. Ismét hangot hallok. Intett, védett, meg fenyegetett ez a hang. Mitől? Szakadástól, bánatról, szerencsétlenségről suttozott, mely érni fog. Engem? Kítől szakadok el? Kibez tartozom? Bánat ér. Miféle? Büntetés lesz. Miért? Hirdég verejték gyöngyözött a homlokomon és fáradtan erőltlenül töröltem le. Mély álomba merültem, melyből a szobalány költött fel. Iskolába kellett mennem. Mi volt ez?

A nevelő félt e beszédétől. A leány melléje húzódott, lassan, apró lépésekben mentek, hogy idejük maradjon. Mindegyikük egyet akart volna mondani, s a torkukat fojtogatta a szó.

A nevelő agyában ilyen gondolatok jártak:

— Pirike édes, lelkem jobbfele, ne féljen, ne ijedezzen. Mitől tart? Szerencsétlenségtől? Istenem, mi csoda szerencsétlenség fenyegethet bennünket azon az egyen kívül, hogy nem leszünk egymásé? De hisz egymásé leszünk! Hogy fogok dolgozni! Lázasan, erőtfeszítve, szilárdan, csak előre, előre; küzdeni fogok viharral, vészszel egyaránt. S eltelnék az évek, ügyvéd lesznek s maga az én szerető feleségem. Egymásé vagyunk, egymásé leszünk. Bizzék a szívemben, miként

én megbizom a magámban. Nincs az a földi hatalom, mely elválaszthat magától! Soha, soha!

Pirike meg ezt akarta mondani:

— Én édes mindenem! Bizom benned, mint Istenebbedben. Tudom, hogy hü maratsz, mert tiszta a lelked, nemes az érzésed, nagy az eszed, erős vagy a küzdelemben. Egyszer csak a tied leszek, s te az enyém. Nem félek bűtől-bajtól, ha látlak, ha szemedbe tekintek, mely olyan édesen, olyan bátorralanul néz rám. Nyujtsd ide a kezéd, tekintsd reám bizton, bátran, nem hagylak el soha, soha.

Ha elmondták volna! Nem volt ám bátorsága hozzá egyiknek sem. Csak ott állottak, az utca szegeletén, némán, merengőn nézve egymás szemébe, kiolvastva abból százszorszép szavakat. De hangra nem nyílt ajkuk. Némán váltak el.

A fiu meg ment tovább, tovább, ezer fájósan-édes érzéssel a szívében. Átkozta gyávaságát, megpirult önmaga előtt. Vágyott még egy utolsó pillantásra, s visszafordult. A leány ép akkor fordult be a kapunál, tekintetük találkozott. Mintha odanőtt volna a lába a földhöz, egy egész hosszú percig nem tudott megmozdulni, nézett, nézett az ürbe. A leány eltűnt. A lámpagyújtogató ép abban a pillanatban gyújtotta fel a gázlámpát s a fény a szemébe csillant. Magához tért, s indult haza.

Hirtelen felujjongott. Hiszen ma kolonne-nap van s így egy félóra múlva ismét találkozni. Szaporította a lépteit, azt remélve, hogy ezzel hamarabb telnek a percek. Most már egészen öntudatánál volt. Érezte, hogy hallgatása milyen nagy szerencse. Hiszen a legválságosabb napokat éli. Hiszen nevelői állását veszélyeztetni becsületének érzése, s mi lesz vele azután, azután? Ez a gondolat kínozza, míg haza ért.

A kapuban a szobalánnyal találkozott, s Tiborkával.

— Hová mennek? kérdezte tőlük.

— A kolonneba, — felelte a szobalány, — oda viszem Tiborkát. A nagysága meghagyta, hogy várjak ott addig, míg a nevelő ur utánunk nem jön.

— Ó nagysága nem megy? Még mindég fáj a feje?

— Igen. Nagyon panaszkodott. Meghagyta, mondanám meg a nevelő urnak, ha találom, hogy siessen haza, mondani is akar valamit.

— Ugy-e mindjárt eljön a nevelő ur? — kérde Tiborka.

— Mindjárt, csak átöltözöm, s ha ő nagyságával beszéltem.

— Alászolgája!

— Isten vele.

(Folytatása köv.)

Lázár Béla.

FELFEDEZETT SZIV.

Beszély a prágai gheftóból.

(6)

Irta: AUERBACH BERNÁT.

— Bizony a lány nem maradt hű — folytatta Tachau a meséjét. Neuer kiutasítását követő napon levelet kapott Rózától. Az volt benne megírva, hogy kénytelen kellelten engedelmisséggel tartozik az apai szónak, mely mindenre a mi szent, megfogadtatta vele, hogy örökre lemond szive választottjáról. Egyébként pedig volt abban szó a »legvégső kor határáig« tartó barátságról és bécsülésről! E levelet én magam láttam, úgy akadtam rá a boldogtalan Neuer holmijai között.

A fiu mindenáron beszélni akart a leánynyal. Kilesté az idejét, mikor az öreg Korn eltávozott és benyitott az ő szerelmese lakására. Arra akarta kérni, hogy ne szakítson örökre, hanem várjon, míg az apa jobbat gondol és az ő helyzetében, amint reméli, változás esik.

De majd hogy kezében maradt a kilincs. Amint az ajtón befelé fordult, legnagyobb rémületére velőtrázó sikoltással és segélykiáltással, mint valami hatalmas egész hosszában kigyult fákllya, feleje routott az ő szerelmese. A tőle kapott levelek elhamvasztása közben, vagy mert talán ügyetlenül bánt a szeszcsalópárral, ruhája tüzet fogott. Szegény leány futása közben még csak jobban szította a lángokat, melyek könnyű ruházatában amugy is elég tápláló anyagot találtak.

Neuer hasztalan igyekezett kezével letépni és eloltani az égő ruházatot. Mire a szomszédság a vízevödörrel előkerült és a lángokat eloltotta, akkorra késő volt a segítség.

Az öreg Korn azalatt haza érkezett és egészen odáig volt, amint lányát kinjában összekuporodva, égési sebekkel ellepve, ott látta a padlón. De határtalan fájdalma közepette valóságos dühroham fogta el, amint a halálra vált és fájdalma meg fölhevülése következtében remegő Neuert megpillantotta.

— Ez a lányom gyilkosa — kiáltotta magánkivül — ezt fogjátok le, ez pörkölte meg!

A ruha lángbaborulásakor — annyi bizonyos — egyes-egyedül Neuer Salamont látták Róza közelében. De bár Neuer protestált az igaztalan vád ellen és égési sebekkel elborított kezére utalt, ami nyilvánvalóan bizonyította, hogy a szerencsétlenség elhárításán fáradozott, mégis — jóllehet nem roszhiszeműen — benne keresték a tettet, a rettenetes katasztrófa okozóját.

Mi keresni valója lett volna különben idegen házban és a Korn lakásán? Nem törődve a becsüléssel, amire a fiatal ember szert tett, ügyet sem vetve könyörgéseire és bizonykodásaira, azonnal elfogták. A szerencsétlen Rózát ágyba fektették, de az or-

vosi segély hiábavalónak bizonyult. Eszméletét azonban nem veszítette el és a vizsgálóbírónak még hűségesen meg tudta vallani, hogy ruhája levelek elégetése közben, a padlóra vetett parázsos hamvaktól fogott tüzet és hogy már lángba borultan rohant a szobába nyitott Neuer felé.

Az ifju azonban megtagadott minden néven nevezendő felvilágosítást és vallomást a felől, hogy a kérdéses időben mi járata volt a Korn házában. Elfogatása első éjjelén örülési roham lepte meg. Az, amit szenvedett: szive és lelke kinjai a sok szellemi munkában tuleröltetett agyát hamar meghibbantották. A boldogtalan agg szülőjéhez elsötétült lelki világgal vezették haza.

Azóta csöndes, magába zárkózott, nem árt az a világon senkinek, s az emberek csak akkor látják, mikor minden egyes istentisztelethez jön, vagy megy a zsinagógába.

— Emlékezem, már én magam is láttam, — vágott közbe Riszler. — Ritka szép ember, hosszú, hullámos a szakálla, jóságos, de sugártalan a kék szeme; mindig bottal jár a templomba. Ez a mesüge (bolond) »istenlégy«, úgy mondta a kísérem, aki figyelmeztetett rája.

— Igen az az — erősítette Tachau — »istenlégy«-nek hívják, mert az a szavajárása, hogy: »istenlégy velem.« A templomban is csak ezt hajtogatja, de nem imádkozik. Pusztá megszokásból jár oda, egy darabig meg van csöndesen, aztán háromszor megkoppintja botjával a templom márvány koczkáját és lassan elsomfordál. Mióta szegény édes anyja meghalt, azóta én vagyok az egyedüli ember, akit fölkeres; de akkor sem szól, csak némán jelzi, hogy éhes, avagy hogy szükiben van a ruhának. Ha én tőlem nem telik, irok az öreg Kornnak, aki azonnal megküldi a szükségeseket. Csodaszamba megy az, menyire megváltozott az öreg Korn e szerencsétlennel szemben. Ha róla van szó, a szive csupa vaj. Gondoskodik a legaprólékosabb kívánságairól és meg nem tagad egyetlen kérelmet is, amit e félkegyelmű érdekében intézek hozzá. Valószínűleg lelkiismerete fölébredt szavának a következménye ez. Bűnösnek érzi magát leánya szomorú halálában és a most félkegyelmű »istenlégy« boldogságának lönkretételében meg lelki világának elhomályosulásában.

Tachaut és az ő haligatóját a résztvét bús érzelmei annyira megkapták, hogy egy darabig elállt a szavuk. A csöndet végre Riszler törte meg:

— Köszönöm szépen az elmondottakat, melyek szinte megrémítenek ama gondolatra, hogy az én és az én forrón szeretett Bettim jövődő boldogsága, apja szívtelen akadémikusodása miatt örökre megsemmisülhet. — De most már mondja meg azt is, mi módon véli ön a félkegyelmű révén az én kliensem pörös dolgát kedvező megoldáshoz juttatni? (Folyt. köv.)